

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ПРВИОТ КВАРТАЛ ОД 2013 ГОДИНА***

август 2013 година

СОДРЖИНА

Резиме.....	3
I. Структура на банкарскиот систем.....	5
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем.....	5
2. Концентрација и пазарно учество на банките	6
II. Активности на банките	7
1. Биланс на состојба на банкарскиот систем	7
1.1. Кредити на нефинансиските субјекти	10
1.2. Депозити на нефинансиските субјекти	12
III. Ризици во банкарското работење	14
1. Кредитен ризик	14
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем.....	14
1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик	22
2. Ликвидносен ризик.....	23
3. Валутен ризик	31
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	34
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски	35
4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности	37
5. Ризик од несолвентност	38
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	39
5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем.....	40
5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем.....	41
5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови.....	44
6. Профитабилност	45
6.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем	46
6.2. Движење на каматните стапки и каматниот распон	50
6.3. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките	51
АНЕКСИ.....	52

Резиме

Во услови на сè уште слаби економски остварувања и очекувања за пад на активноста во евро-зоната, во првиот квартал од 2013 година продолжи трендот на забавување на растот на вкупните активности на банкарскиот систем на Република Македонија. Забави и растот на депозитите на нефинансиските субјекти коишто имаат најголемо значење за динамиката на изворите на финансирање на банкарскиот систем, бидејќи формираат повеќе од две третини од вкупните извори на средства. Притоа, во 2013 година и натаму се штеди на долг рок и во домашна валута. Имајќи ги предвид дополнителните промени коишто Народната банка ги направи кај задолжителната резерва во првата половина од 2013 година, може да се очекува дека овој тренд ќе продолжи и во наредниот период.

Поради согледувањата на банките за ризиците во реалниот сектор, конзервативните стратегии за кредитирање на матичните лица коишто се во процес на финансиско раздолжување и поради претпазливост при пристап при одобрувањето на кредитните барања, кварталниот раст на кредитната активност на нефинансиските субјекти сè уште е понизок од 1%. Носител на кредитниот раст во првиот квартал од годината се кредитите на домаќинствата и кредитите во денари, што соодветствува со трендот на „денаризација“ на депозитната база на банките. Ваквиот тренд на побрз раст на денарските кредити продолжи и во вториот квартал од 2013 година. И покрај забавувањето на кредитната активност, сигналите за закрепнување на домашната економија и очекувањата за постабилен амбиент треба да придонесат за зголемување на финансиската поддршка на нефинансиските субјекти. Воедно, и промените во оперативната рамка на монетарната политика на Народната банка во 2013 година имаат за цел да го поддржат кредитниот раст кон нефинансискиот сектор.

Во првиот квартал од 2013 година, кредитниот ризик кај банките се зголеми, пред сè поради ризиците коишто доаѓаат од корпоративниот сектор. Растот на нефункционалните кредити забрза при што на 31.3.2013 година нивното учество во вкупните кредити достигна 11,9%. Сепак, нефункционалните кредити сè уште се целосно покриени со вкупната пресметана исправка на вредноста, што ги ублажува последиците од забрзувањето на растот на овие кредити. Исто така, високата капитализираност на банкарскиот систем овозможува и при хипотетичка целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, да не биде загрозувана адекватноста на капиталот, ниту на ниво на банкарскиот систем, ниту по поединечна банка.

Ликвидноста на банкарскиот сектор е стабилна и е на високо ниво, што се должи на постојаниот раст на ликвидните средства. Високата покриеност на депозитите на населението и краткорочните обврски на банките со ликвидни средства е значаен столб за сигурноста и стабилноста на банкарскиот систем, што се потврдува и со спроведените стрес-тестирања на отпорноста на банкарскиот систем на ликвидносни шокови.

Стапката на адекватност на капиталот на банкарскиот систем е двојно поголема од законскиот минимум и изнесува 17,3% (17,1% на 31.12.2012 година), додека стапката на основен капитал во однос на активата пондерирана според ризиците изнесува 14,7% (14,6% на 31.12.2012). Се очекува натамошно јакнење на капиталната позиција на банкарскиот систем, како резултат на заокружувањето на процесот на реинвестирање на

добивката за 2012 година којшто започна во првиот квартал од годината и на најавите за нови вложувања во субординирани инструменти во банките. Високата адекватност на капиталот, односно силната солвентна позиција на банкарскиот систем, е основата за неговата стабилност и отпорност на симулираните шокови, и покрај тоа што спроведените стрес-тестирања укажуваат на малку поголема потреба за докапитализација кај поодделни банки во однос на крајот на 2012 година.

Како и во истиот период од претходните две години, и во првиот квартал од 2013 година, банките во Република Македонија прикажаа загуба, којашто е сепак значително пониска од загубата остварена заклучно со 31.3.2012 година, а веќе во април 2013 година, финансискиот резултат доби позитивна вредност. Јакнењето на приходите од основната дејност, т.е. на нето каматниот приход и на нето-приходите од провизии, заедно со забавениот раст на оперативните трошоци, ги ублажи последиците од влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио и недоволната активност на банките за продажба на преземениот имот врз основа на ненаплатени побарувања.

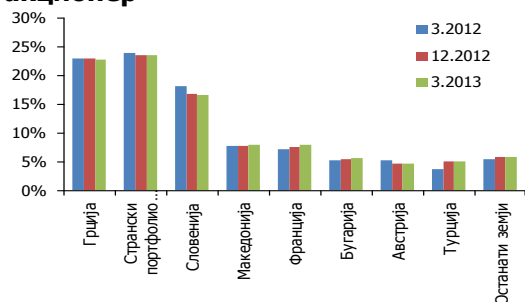

I. Структура на банкарскиот систем

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

Во првиот квартал од 2013 година, бројот на банките, како и поважните структурни карактеристики на банкарскиот систем не се променија. На 31.3.2013 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваат шеснаесет банки, од кои дванаесет се во доминантна странска сопственост. Оваа состојба е непроменета во споредба со 31.12.2012 година. Банките коишто се во доминантна странска сопственост ја задржаа главната улога во поважните билансни позиции на банкарскиот систем.

Графикон бр. 1 Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот акционер

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките коишто се во доминантна сопственост на акционери од Грција и Словенија, како и банките во доминантна сопственост на странските портфолио-инвеститори¹ имаат најголемо пазарно учество во вкупната актива на банкарскиот систем. Нивното учество изнесува 22,8%, 16,6% и 23,6%, соодветно. Пазарното учество на банките во доминантна сопственост на домашните акционери изнесува 8,0%².

Графикон бр. 2 Пазарно учество на подружниците на странски банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Бројот на подружниците на странски банки, исто така, остана ист и во првиот квартал од 2013 година, а нивното пазарно учество незначително се намали, за 0,3 процентни поени.

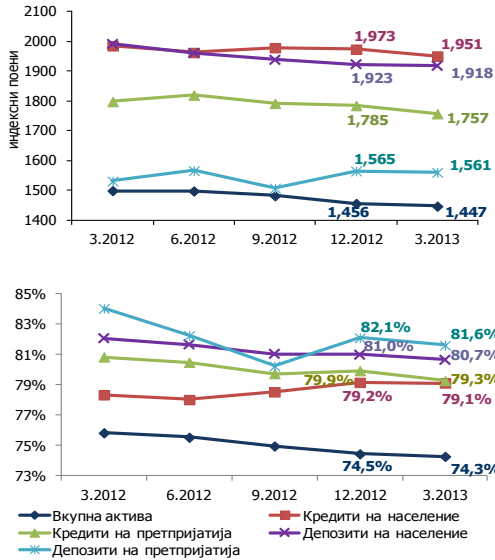
¹ Банки коишто се во доминантна странска сопственост, но во кои отсуствува стратегиски инвеститор.

² Во првиот квартал од 2013 година, активата на Македонската банка за поддршка на развојот АД Скопје (МБПР), којашто е во сопственост на државата, оствари значителен пораст пред сè како резултат на повлекувањето на третата и четвртата транша од кредитната линија од ЕИБ којашто се пласира преку банките со посредство на МБПР.

2. Концентрација и пазарно учество на банките

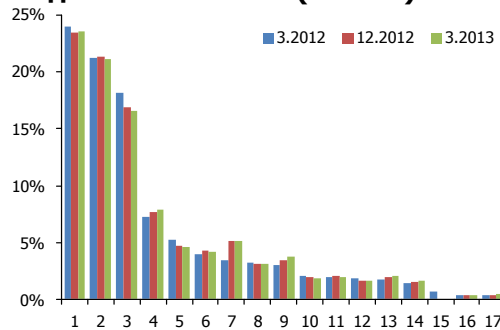
Графикон бр. 3 Херфиндалов индекс (горе) и показател ЦР5 (долу)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата во банкарскиот систем е висока, меѓутоа се движи по надолна линија. Кај сите сегменти од работењето на банките се забележува одредено намалување на концентрацијата мерена преку Херфиндаловиот индекс³ и показателот ЦР5⁴. Освен кај кредитите и депозитите на населението, кај сите останати категории концентрацијата според Херфиндаловиот индекс е во рамките на прифатливото ниво⁵.

Графикон бр. 4 Пазарно учество на поединечните банки (актива)

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Од 1.10.2012 година, една мала банка се присоедини кон една средна банка.

Пазарното учество на поединечните банки во вкупната банкарска актива ја потврдува концентрацијата во банкарскиот систем. Само три банки заедно зафаќаат две третини од вкупната актива, додека девет банки поединечно имаат учество помало од 4%, а заедно зафаќаат 16,9% од вкупната актива на банкарскиот систем.

³ Херфиндал-индексот се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка

во вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот.

⁴ Показателот ЦР5 го претставува учеството на активата (односно категоријата којашто се анализира, на пример кредити на претпријатијата итн.) на петте банки со најголема актива (односно категоријата којашто се анализира) во вкупната актива (односно категоријата којашто се анализира) на банкарскиот систем.

⁵ Кога Херфиндаловиот индекс се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација се смета за прифатливо.

II. Активности на банките

1. Биланс на состојба на банкарскиот систем

Во првиот квартал од 2013 година, вкупните активности на банкарскиот систем продолжија да растат со забавено темпо во однос на крајот на 2012 година. Неизвесноста во однос на движењата во евро-зоната и согледувањата на банките за ризиците во однос на движењата во домашната економија, особено во корпоративниот сектор, предизвикаа забавување на растот на кредитната активност. Воздржаноста на банките во преземањето ризици се потврдува и преку зголемените вложувања во државни хартии од вредност. Сепак, се очекува дека подобрувањето на економските остварувања и зголемениот оптимизам, како и намалувањето на каматната стапка на благајничките записи и промените во инструментот задолжителна резерва преземени од Народната банка во текот на јануари и јули 2013 година⁶ ќе придонесат за заживување на активностите на банките и за забрзување на кредитниот раст.

Табела бр. 1 Структура на активата и пасивата на ниво на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари			Структура			Промена 31.3.2013/31.12.2012		Промена 31.3.2013/31.3.2012	
	31.3.2012	31.12.2012	31.3.2013	31.3.2012	31.12.2012	31.3.2013	Апсолутна промена	Во проценти	Апсолутна промена	Во проценти
Парични средства и средства на сметка кај НБРМ	33,140	41,149	44,104	9.9%	11.7%	12.4%	2,955	7.2%	10,964	33.1%
Вложувања во хартии од вредност	58,716	57,219	57,899	17.5%	16.2%	16.3%	680	1.2%	-817	-1.4%
Пласмани кај банки и други финансиски институции	42,199	43,141	43,473	12.6%	12.2%	12.2%	332	0.8%	1,275	3.0%
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	183,597	190,867	190,533	54.7%	54.1%	53.6%	-333	-0.17%	6,936	3.8%
Бруто кредити на нефинансиски субјекти	206,566	216,225	217,407	61.5%	61.3%	61.1%	1,182	0.5%	10,841	5.2%
Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти	-883	-965	-957	-	-	-	8	-0.8%	-74	8.4%
Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти	-22,086	-24,393	-25,917	-	-	-	-1,523	6.2%	-3,831	17.3%
Пресметана камата и останата актива	10,144	10,518	9,802	3.0%	3.0%	2.8%	-716	-6.8%	-342	-3.4%
Основни и нематеријални средства	8,038	9,992	9,841	2.4%	2.8%	2.8%	-151	-1.5%	1,803	22.4%
Неиздвоена исправка на вредноста	0	0	0	0.0%	0.0%	0.0%	0	-	0	-
Вкупна актива	335,833	352,886	355,652	100.0%	100.0%	100.0%	2,766	0.8%	19,818	5.9%
Депозити од банки и останати финансиски институции	13,654	17,362	17,669	4.1%	4.9%	5.0%	307	1.8%	4,016	29.4%
Депозити на нефинансиски субјекти	237,389	245,373	248,328	70.7%	69.5%	69.8%	2,955	1.2%	10,939	4.6%
Обврски по кредити (краткорочни и долгорочни)	31,418	34,637	34,812	9.4%	9.8%	9.8%	174	0.5%	3,393	10.8%
Обврски врз основа на субординирани и хибридни инструменти	7,786	7,723	7,739	2.3%	2.2%	2.2%	15	0.2%	-47	-0.6%
Останата пасива	6,480	7,486	6,582	1.9%	2.1%	1.9%	-904	-12.1%	102	1.6%
Посебна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	800	911	924	0.2%	0.3%	0.3%	13	1.5%	124	15.4%
Капитал и резерви	38,307	39,394	39,598	11.4%	11.2%	11.1%	204	0.5%	1,291	3.4%
Вкупна пасива	335,833	352,886	355,652	100.0%	100.0%	100.0%	2,766	0.8%	19,818	5.9%

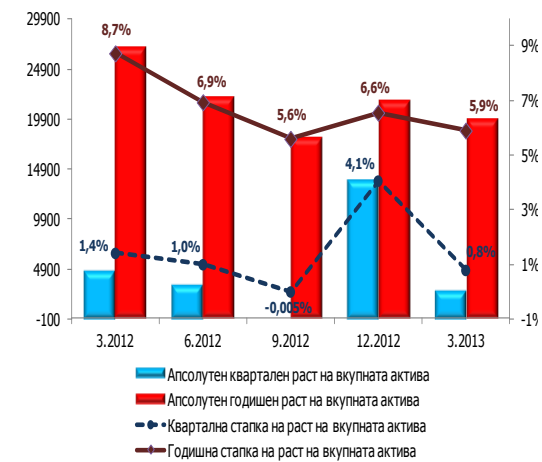
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“ од анексот бр. 1, во оваа табела е вклучена во позицијата „Парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.

⁶ Подетално за измените од јануари 2013 години во Кварталниот извештај на НБРМ од јануари 2013 година, а за измените во јули 2013 година во Кварталниот извештај на НБРМ од јули 2013 година.

Графикон бр. 5 Квартална и годишна промена на активата на банкарскиот систем

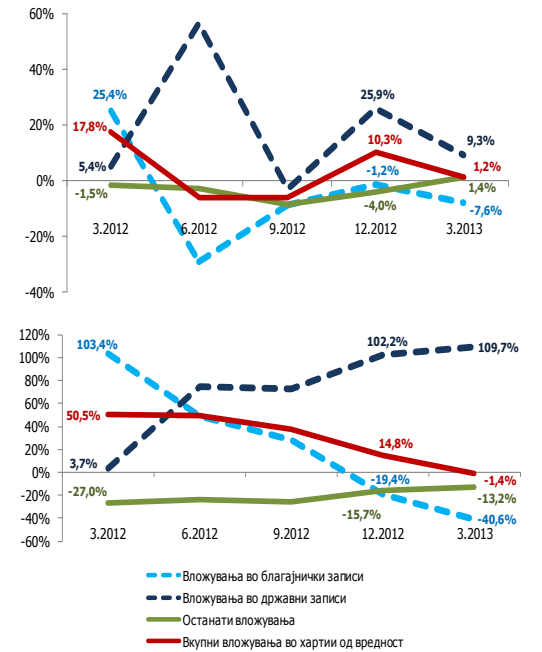

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 31.3.2013 година, вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 355.652 милиона денари (анекс бр. 1) и забележа забавен квартален раст од **0,8%**, или само **3 милиони денари**. И годишната стапка на раст на вкупната актива забави за 0,7 процентни поени.

Најзначајните движења во активата се поврзани со забавувањето на растот на кредитната активност⁷ и зголемувањето на вложувањата во ликвидни инструменти, особено во државни хартии од вредност. Кварталниот раст на портфолиото на хартии од вредност целосно произлегува од зголемените вложувања на банките во државни записи (за 2.615 милиони денари, или 9,3%). Наспроти ова, пласманите на банките во благајнички записи се намалија за 1.978 милиони денари, или 7,6%.

Графикон бр. 6 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на портфолиото на хартии од вредност, во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На почетокот на првиот квартал од 2013 година, Народната банка ја намали максималната каматна стапка на благајничките записи од 3,75% на 3,5%. Земајќи предвид дека промените во монетарната политика влијаат со одредено временско задоцнување, ваквото монетарно олабавување би требало да има стимулативно влијание врз економската активност во наредниот период⁸. Годишното намалување на вложувањата во благајнички записи придонесе за намалување на вкупното портфолио на хартии од вредност на годишно ниво.

⁷ Подетално во делот 1.1. Кредити на нефинансиските субјекти.

⁸ Дополнително на овие промени, во јули 2013 година, се промени аукцијата на благајничките записи во аукција со ограничен износ на понудата и фиксна каматна стапка од 3,25%. Покрај тоа, повторно беа извршени промени во инструментот задолжителна резерва чијашто цел е да се зголеми привлечноста на штедењето во домашна валута и да се придонесе кон зголемување на влезот на долгорочен странски капитал и во крајна линија да се поттикне кредитниот раст.

Графикон бр. 7 Структура на портфолиото на хартии од вредност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 8 Пласмани кај банките и другите финансиски институции, квартална промена во %

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Промените во портфолиото на хартии од вредност во првиот квартал од 2013 година придонесоа за понатамошно зголемување на структурното учество на вложувањата во државните записи.

Во првиот квартал од 2013 година, се забележа зголемување на пласманите кај банките и другите финансиски институции, во најголема мера како резултат на растот на кредитите на домашните банки за 528 милиони денари. Ваквиот раст, во најголем дел е резултат на растот на долгорочните кредити во странска валута од кредитната линија од Европската инвестициона банка пласирана преку МБПР⁹. Пласманите на тековните сметки кај странските банки забележаа намалување за 1.196 милиони денари, при зголемување на орочените депозити во странски банки за 778 милиони денари.

Движењето на пасивата во првиот квартал од 2013 година во најголем дел произлезе од растот на депозитите на нефинансиските субјекти¹⁰. Сепак, нивниот раст забави за 1,6 проценти поени на квартална основа и за 0,2 процентни поена на годишна основа.

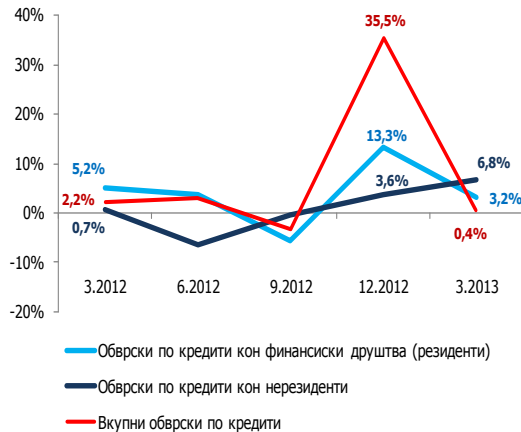
Обврските врз основа на кредити и депозитите од банките и останатите финансиски институции, исто така, имаа одредено влијание врз зголемувањето на

⁹ Во јануари и март 2013 година се повлечени третата и четвртата транша од кредитната линија на ЕИБ во износ од речиси 25 милиони евра (1.530 милиони денари), коишто се пласирани преку седум банки во земјата.

¹⁰ Подетално во делот 1.2. Депозити на нефинансиските субјекти.

Графикон бр. 9 Обврски врз основа на кредити, квартална промена во %

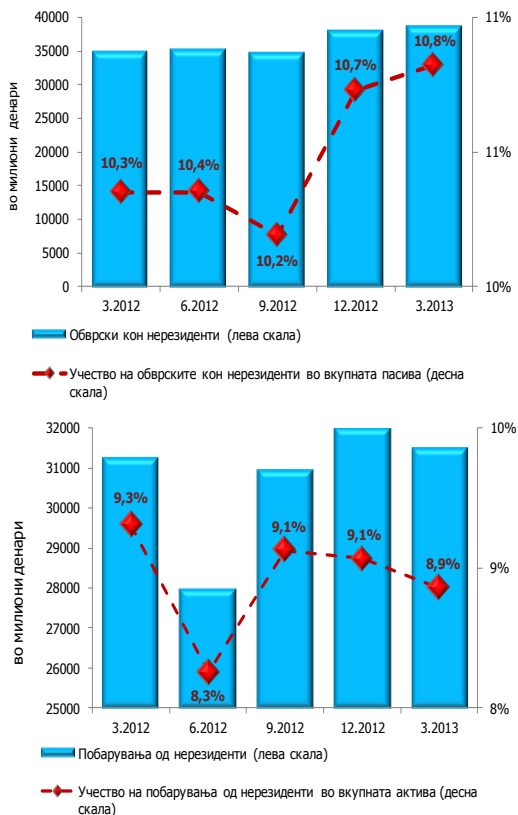

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

изворите на финансирање на банките. Кварталното движење на обврските на банките врз основа на користени кредити произлегува од зголемувањето на кредитите од нерезидентите (за 1.193 милиони денари), што, пак, во целост е резултат на зголемувањето на обврските врз основа на двете искористени транши од кредитната линија на ЕИБ. Како резултат на пласирањето на овие средства од страна на МБПР преку банките во земјата, растат и обврските врз основа на кредити кон финансиските друштва - резиденти.

Депозитите од банките и останатите финансиски институции забележаа квартален раст од 307 милиони денари. Ваквиот раст беше условен од зголемувањето на депозитите на пензиските фондови и останатите финансиски друштва, при намалување на депозитите во странска валута на нерезидентите - финансиски друштва.

Графикон бр. 10 Обврски (горе) кон и побарувања (долу) од нерезиденти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првиот квартал од 2013 година, учеството на обврските на банките кон нерезидентите е речиси непроменето. Обврските кон нерезидентите се зголемија за 630 милиони денари, или за 1,7%, што целосно произлегува од растот на обврските врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон нерезидентите - финансиски друштва¹¹.

Побарувањата од нерезидентите забележаа квартално намалување од 497 милиони денари, или за 1,6%, во најголем дел (92,1%) како резултат на намалувањето на пласманите кај странските банки за 457 милиони денари, или 1,5%.

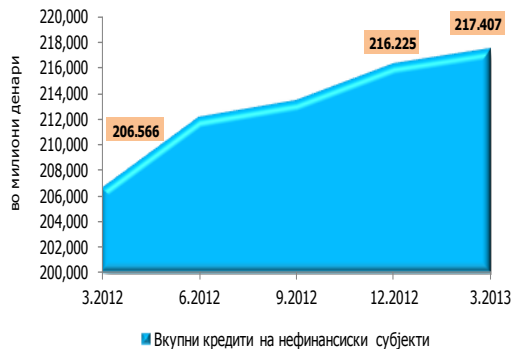
1.1. Кредити на нефинансиските субјекти

Во првиот квартал од 2013 година, кредитната активност кон

¹¹ Повторно како резултат на користената кредитна линија од ЕИБ.

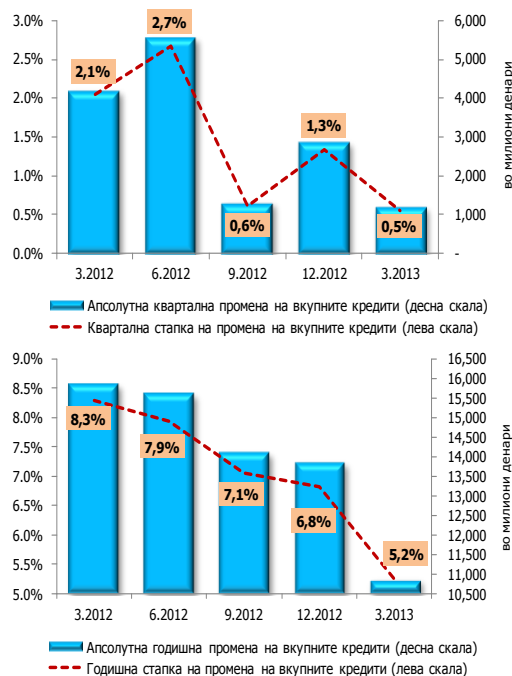

Графикон бр. 11 Состојба на кредитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 12 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на кредитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нефинансискиот сектор¹² и натаму се зголемува но забавено¹³, што е одраз на веќе набројаните фактори поврзани со ризиците од меѓународното опкружување и од остварувањата на реалниот сектор, особено на претпријатијата. Гледано по одделни сектори, носител на кредитниот раст се домаќинствата со придонес од 75,8%. Кредитната активност кон овој сегмент забележа зголемување за 870 милиони денари (1,1%), при што најкористен кредитен производ кај домаќинствата и понатаму се потрошувачките кредити (анекс бр. 15).

Растот на кредитите кон претпријатијата изнесуваше 0,5% (квартално зголемување за 0,4 процентни поени). Дејностите „трговија на големо и мало“ и „производство на метали, машини, алати и опрема“ имаат најголем придонес во кварталниот раст на кредитите на претпријатијата и другите клиенти (анекс бр. 15).

Во првиот квартал од 2013 година, денарските кредити целосно го условија вкупниот кредитен раст. Тие забележаа раст од 1.307 милиони денари (1,4%), во кој придонесот на претпријатијата изнесуваше 87,5%, а придонесот на домаќинствата беше 17,9%. И девизните кредити остварија квартален раст од 305 милиони денари, но поради повисокото намалување на кредитите во денари со девизна клаузула од 429 милиони денари, кредитите со валутна компонента имаат негативен придонес во вкупниот кредитен раст. Намалувањето на денарските кредити со девизна клаузула во целост се должи на секторот „претпријатија“,

¹² Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица - резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на: приватните и јавните нефинансиски друштва (кредитите на претпријатијата), централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредитите на другите клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

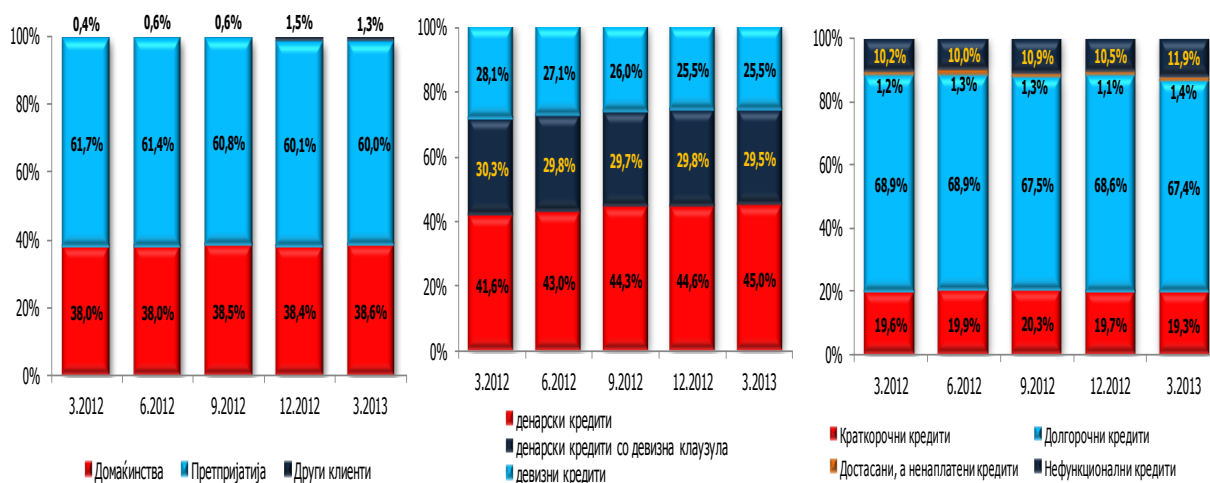
¹³ Анализирано по поединечна банка, кај девет банки кредитите се зголемија на квартална основа (зголемувањето се движеше во интервал од 0,4% до 17,7% по поединечна банка), а кај останатите банки се забележа квартално намалување на кредитите (намалувањето се движеше во интервалот од -0,3% до -3,3% по поединечна банка).

што доведе до помал раст на кредитите на овој сектор во однос на растот на кредитите на домаќинствата (анекси бр. 5 и 7).

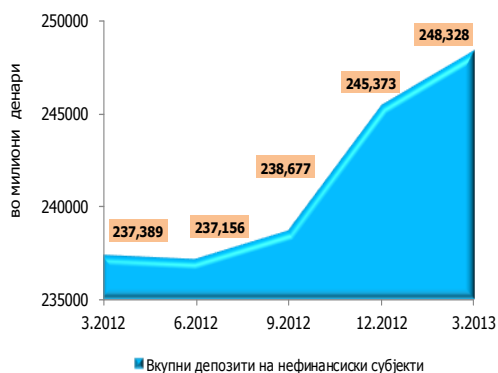
Од аспект на рочноста, долгорочните кредити и натаму се најзастапени во структурата на кредитите на нефинансиските субјекти, и покрај нивното намалување коешто целосно се должи на денарските кредити со девизна клаузула на претпријатијата (анекс бр. 5).

Графикон бр. 13 Структура на кредитите според секторот, валутата и рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 14 Состојба на депозитите

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

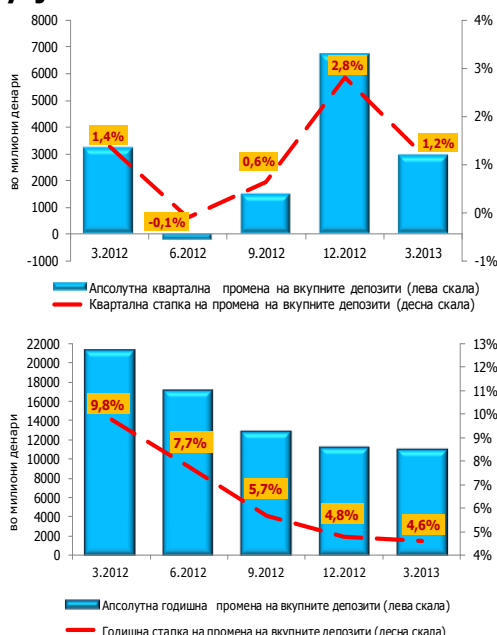
1.2. Депозити на нефинансиските субјекти

Во првиот квартал од 2013 година, вкупните депозити на нефинансиските субјекти изнесуваа 248.328 милиони денари и остварија забавен раст во однос на претходниот квартал (анекс бр. 10). Носител на растот на депозитната активност се депозитите на домаќинствата (анекси бр. 10 и 12), коишто на квартална основа се зголемија за 3.668 милиони денари. Најголем дел од овој раст се должи на долгорочните денарски депозити¹⁴. Зголемената склоност за штедење во домашна валута и на долг рок може да се објасни со повисоките каматни

¹⁴ Придонесот на долгорочните денарски депозити во вкупниот раст на депозитите на домаќинствата изнесува 58,7%, а придонесот на долгорочните девизни депозити е 31,1%.

Графикон бр. 15 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите на нефинансиските субјекти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

стапки при повеќегодишно штедење. Кај депозитите на претпријатијата се забележа квартално намалување од 358 милиони денари, коешто во најголем дел (90,1%) е сконцентрирано кај краткорочните денарски депозити со девизна клаузула. **Денарското штедење и понатаму има поголемо учество во вкупната депозитна база на банкарскиот систем и во нејзиниот раст**, иако во првиот квартал од 2013 година и девизните депозити бележат слична стапка на раст како денарските депозити (анекс бр. 10). **Од аспект на рочноста, зголемениот интерес за штедење на долг рок беше главен двигател на растот на вкупната депозитна база во првиот квартал од 2013 година.** Долгорочните депозити остварија раст од 3.711 милиони денари (7,2%), којшто, како што веќе беше истакнато, во најголем дел (88,7%) се должи на зголемувањето на долгорочното штедење на домаќинствата. **Наспроти ова, краткорочните депозити се намалија за 4.332 милиона денари**, како резултат на намалувањето на краткорочните денарски депозити со девизна клаузула на претпријатијата, но и на трансформацијата на значителен дел од краткорочните девизни депозити во депозити по видување¹⁵. Како резултат на тоа, **депозитите по видување се зголемија за 3.576 милиони денари.**

Графикон бр. 16 Структура на депозитите според секторот, валутата и рочноста

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

¹⁵ Станува збор за трансформација на краткорочен девизен депозит на една голема компанија со странски капитал заради исплата на дивиденда (исплатата е направена во април 2013 година).

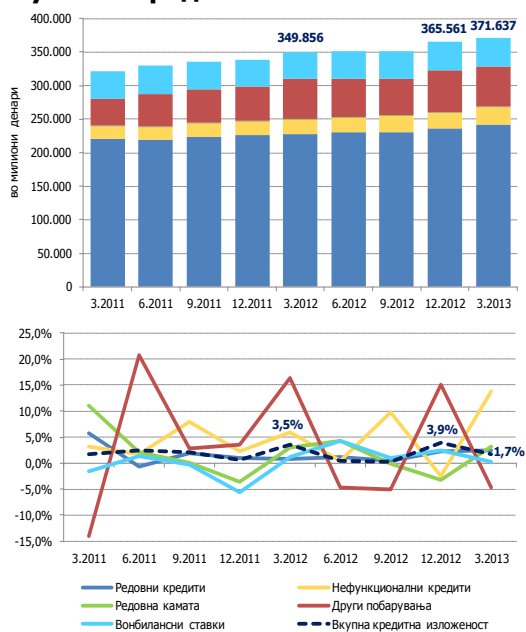
III. Ризици во банкарското работење

1. Кредитен ризик

Првиот квартал од 2013 година го одбележаа забавеното темпо на раст на кредитната изложеност и зголеменото ниво на кредитен ризик во банкарскиот систем. Растот на нефункционалните кредити забрза и придонесе за зголемување на учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Овој раст пред сè се должи на влошувањето на кредитниот ризик кај неколку изложености кон корпоративниот сектор, којшто и понатаму е носител на растот на нефункционалните кредити. Сепак, покриеноста на нефункционалните кредити со вкупната утврдена исправка на вредноста и понатаму е повисока од 100%, а во април и мај 2013 година забави трендот на зголемување на нефункционалните кредити. Исто така, треба да се очекува дека започнатиот

тренд на подобрување на остварувањата на домашната економија ќе има соодветно одложено влијание и врз квалитетот на кредитното портфолио на банките.

Графикон бр. 17 Структура (горе) и квартална стапка на раст (долу) на вкупната кредитна изложеност

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во други побарувања, покрај надоместите, провизиите и сл. се опфатени и вложувањата на банките во благајнички и државни записи.

1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

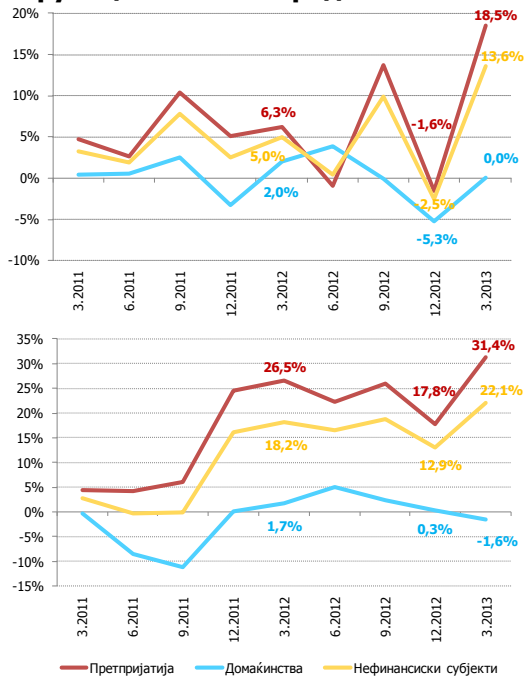
Вкупната кредитна изложеност¹⁶ во првиот квартал од 2013 година квартал порасна за 6.077 милиони денари (1,7%), што претставува забавување на растот во однос на претходниот квартал. Ова забавување произлегува пред сè од забавениот раст на изложеноста кон државата (квартален раст од 2.486 милиони денари или 7,7%, наспроти 7.264 милиони денари или 29,1% во последниот квартал од 2012 година). Кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти (без изложеноста кон финансиските институции¹⁷ и државата) оствари квартален раст од 2.712 милиона денари, или 1,0% (на 31.12.2012 година 0,8%). Најголем дел од овој раст (67,7%), произлегува од растот на кредитната изложеност кон претпријатијата и

¹⁶ Вкупната кредитна изложеност ги опфаќа билансните (кредити, камати, провизии, финансиски лизинг, вложувања во хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат до достасување и слично) и вонбилансните побарувања (неискористени рамковни кредити, неискористени кредити врз основа на дозволени пречекорувања на тековни сметки и врз основа на кредитни картички, акредитиви, гаранции и други слични потенцијални обврски за банката), коишто ја изложуваат банката на кредитен ризик.

¹⁷ Кредитната изложеност кон финансиските институции се зголеми за 879 милиони денари (1,2%).

Графикон бр. 18 Квартална (горе) и годишна (долу) стапка на раст на нефункционалните кредити

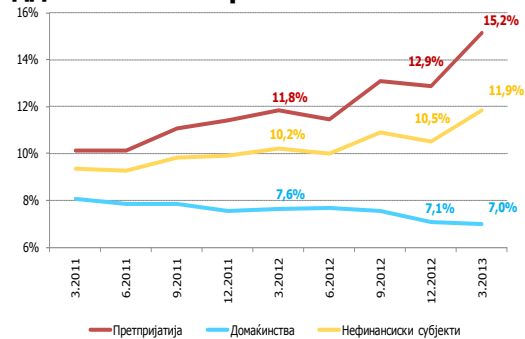

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

другите клиенти¹⁸ (за 1.832 милиона денари или 1,1%). Според дејноста, најмногу се зголеми кредитната изложеност кон дејностите „трговија на големо и мало“ и „производство на метали, машини, алати и опрема“.

Во првиот квартал од 2013 година, продолжи влошувањето на квалитетот на кредитното портфолио на банките, согледано преку највисоката квартална стапка на раст на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти во последните четири години. Најголем дел од ова зголемување е сконцентрирано кај една банка од групата големи банки и се однесува на неколку клиенти од корпоративниот сектор од дејностите „производство на метали, машини, алати и опрема“, „трговија на големо и мало“, „образование“ и „дејности во врска со недвижен имот“. Годишната стапка на раст на нефункционалните кредити исто така забрза и е највисока во последните единаесет квартали¹⁹.

Графикон бр. 19 Учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во услови на поголем раст на нефункционалните кредити од растот на вкупните кредити, учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти се зголеми за 1,4 процентни поени и достигна 11,9%. Притоа, оваа стапка е на нивото од 2006 година. Трендот на зголемување на нефункционалните кредити забави по првиот квартал, при што во мај оваа стапка изнесува 12%.

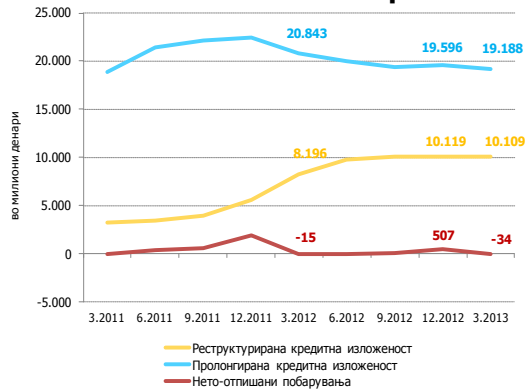
Главен носител на зголемувањето се нефункционалните кредити на претпријатијата, кај кои учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити се искачи на 15,2%. Кај домаќинствата, оваа стапка бележи постепено намалување.

¹⁸ Во натамошниот текст: претпријатијата.

¹⁹ Во мај 2013 година, годишната стапка на раст на нефункционалните кредити изнесува 22,7%.

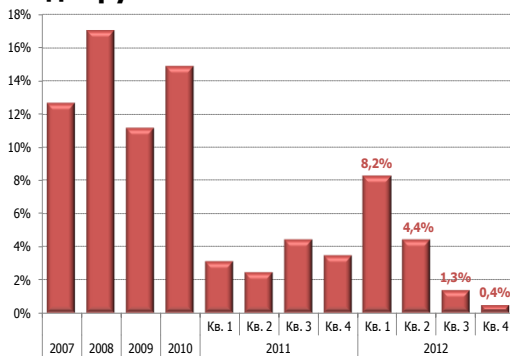
Графикон бр. 20 Реструктурирана, пролонгирана и нето отпишана изложеност во текот на кварталите

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првиот квартал од 2013 година, реструктурираните²⁰ и пролонгираните²¹ побарувања забележаа надолни движења. По последователен раст во седум квартали, незначителното намалување на реструктурираната изложеност во првиот квартал произлегува од претпријатијата. Сепак, тие зафаќаат 5,9% од вкупната кредитна изложеност кон претпријатијата. Пролонгираната кредитна изложеност продолжи да опаѓа, што исто така се должи на нејзиното намалување кон претпријатијата. Но, просечното ниво на ризичност на реструктурираната и пролонгираната изложеност го продолжи нагорниот тренд и на крајот од првиот квартал изнесува 40,3% (на 31.12.2012 година, 39,5%) и 18,9%, соодветно (на 31.12.2012 година, 15,9%). Ваквиот нагорен тренд е резултат на растот на нефункционалните реструктурирани и пролонгирани кредитни изложености, во услови на намалување на овој вид изложености со редовен статус.

Графикон бр. 21 Распределба на нефункционалните кредити на 31.3.2013 година, според периодот на одобрување

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Отписите коишто ги вршеа банките во првиот квартал од 2013 година се на ниско ниво, но сепак поголеми во однос на истиот квартал претходната година. Секторот „претпријатија“ има најголемо учество во вкупните отпишани побарувања (53,8%), додека во вкупната наплата на веќе отпишаните побарувања најзастапени се физичките лица (со 52,9%).

Според периодот на одобрување, 14,3% од вкупните нефункционални кредити со состојба на 31.3.2013 година, се одобрени во претходната година, и тоа најмногу во првиот квартал. Притоа, 93,8% од нефункционалните кредити на 31.3.2013 коишто се одобрени во 2012 година се кон секторот „претпријатија“.

²⁰ Реструктурирање на побарувањето значи воспоставување нова кредитна изложеност од страна на банката за замена на веќе постоечката, при што се настанати значителни измени на договорните услови коишто се резултат на влошената финансиска состојба на кредитокорисникот.

²¹ Пролонгирање на побарувањето претставува продолжување на неговиот рок на достасување, коешто не е резултат на влошена финансиска состојба на клиентот.

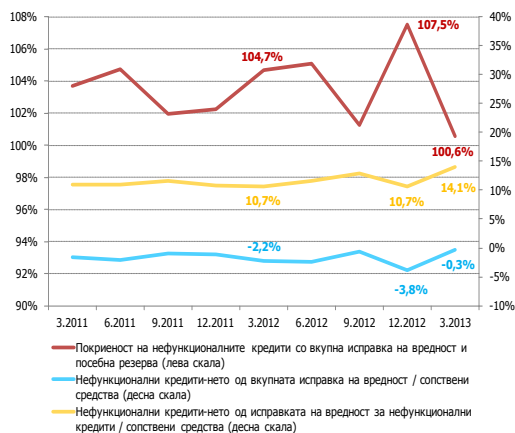

Паралелно со растот на нефункционалните кредити, се зголеми и вкупната утврдена исправка на вредноста на банките за 1.540 милиони денари (5,8%), при што 86,0% од овој раст произлегуваат од исправката на вредноста за кредитната изложеност кон секторот „претпријатија“. Најголем придонес за растот на исправката на вредноста и посебната резерва имаат дејностите „производство на метали, машини, алати и опрема“ и „трговија на големо и мало“, коишто бележат и најголем раст кај нефункционалните кредити.

Сепак, порастот на исправката на вредноста не беше со ист интензитет како растот на нефункционалните кредити, што услови намалување на покриеноста на нефункционалните кредити со вкупната утврдена исправка на вредноста, но таа и натаму се одржува на високо ниво од 100,6% На 31.3.2013 година се намали и покриеноста на нефункционалните кредити само со исправката на вредноста утврдена за нив на 75,8% (79,0% на 31.12.2012 година). Нерезервирианиот дел од нефункционалните кредити го зголеми своето учество во вкупните сопствени средства на банкарскиот систем, но сè уште е на ниско ниво. Така, при хипотетичка целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, сопствените средства на крајот на овој квартал би се намалиле за 14,1%, во однос на 10,7% колку што беше намалувањето на крајот на последниот квартал од 2012 година. И покрај кварталното зголемување на учеството на нерезервирианиот дел од нефункционалните кредити во сопствените средства, не би дошло до загрозување на адекватноста на капиталот на банкарскиот систем (стапката на адекватност би се намалила од 17,3% на 14,9%) и на поединечните банки (ниту кај една банка не би паднала под 8%).

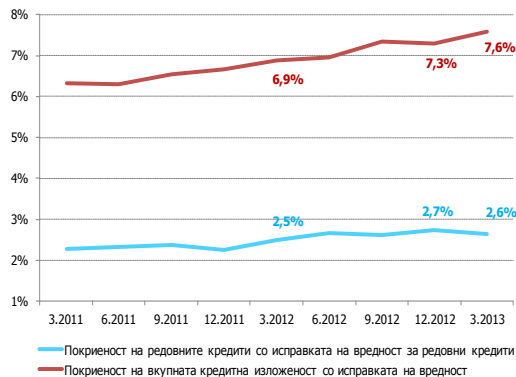
Графикон бр. 22 Покриеност на нефункционалните кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 23 Просечно ниво на ризичност за вкупната кредитна изложеност и за редовните кредити

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

исправката на вредноста од растот на вкупната кредитна изложеност. Наспроти ова, просечното ниво на ризичност на редовните кредити се намали, што произлегува од растот на редовните кредити при истовремено намалување на исправката на вредноста утврдена за нив. Најголем дел од намалувањето на исправката на вредноста за редовните кредити се должи на кварталното намалување на изложеноста во категорија на ризик „Б“ за 2,3%²².

Кредитниот ризик е највисок кај дејноста „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ (од секторот „претпријатија“) и кај автомобилските кредити (од секторот „домаќинства“) (анекс бр. 23 и бр. 24), но значително зголемување на ризикот се забележува и кај дејностите „образование“ и „производство на метали, машини, алати и опрема“. Според валутната структура, и понатаму најризична е кредитната изложеност во денари со девизна клаузула (анекс бр. 22).

Во првиот квартал од 2013 година, кредитната изложеност со редовен статус зафаќа најголем дел (92,5%) од структурата на вкупната кредитна изложеност. Сепак, изложеностите класифицирани во категориите на ризик „А“, „Б“ и „В редовни“ бележат намалено учество во однос на претходниот квартал (93,2% на 31.12.2012 година), како резултат на зголеменото присуство на кредитната изложеност со нефункционален статус (7,5%, наспроти 6,8% на 31.12.2012 година).

Резултатите од транзициските матрици (анекс бр. 20) покажуваат зголемен процент на премин на кредитната изложеност со редовен статус, во изложеност со нефункционален статус (2,0%, наспроти 1,1% во последниот квартал од 2012 година)²³. Во

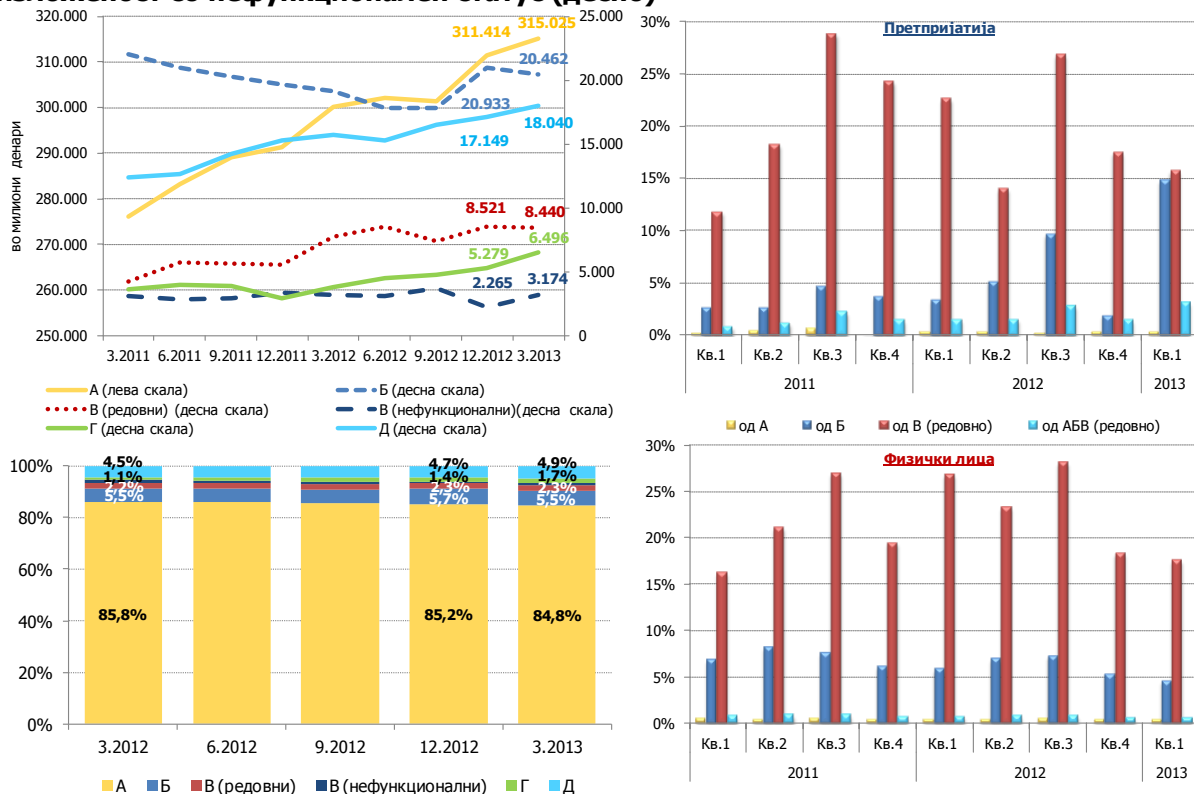
²² Ова намалување речиси во целост се должи на преносот на кредитните изложености кон претпријатијата класифицирани во категоријата „Б“ во изложености со нефункционален статус.

²³ Доколку се земе предвид бројот на кредитни партии со редовен статус коишто на крајот од кварталот добиле нефункционален статус, тогаш може да се утврди намалување на процентот на премин во однос на 31.12.2012 година, од 2,2% на 1,2%, но пред сè поради намалувањето на кредитните партии на

првиот квартал од 2013 година, значително се зголеми делот од кредитните изложености кон претпријатијата класифицирани во категоријата „Б“, коишто во период од еден квартал добиваат нефункционален статус (од 2,0% во последниот квартал од 2012 година, на 14,8% во овој квартал)²⁴. Кај кредитните изложености кон претпријатијата и домаќинствата во категориите на ризик „А“ и „В“ со редовен статус се забележува намалено преминување во изложеност со нефункционален статус.

Графикон бр. 24 Кредитна изложеност (состојба и структура) според категоријата на ризик (лево) и преминување на кредитната изложеност со редовен статус во изложеност со нефункционален статус (десно)

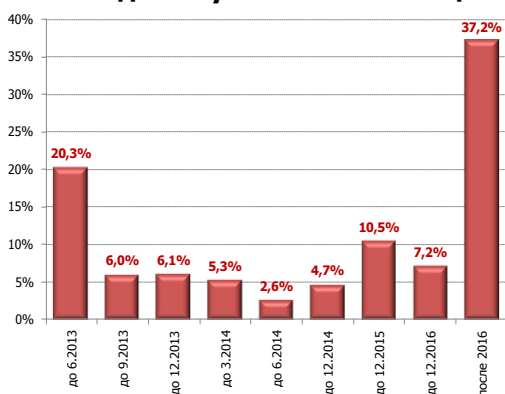
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.
 * Процентите во десниот графикон се пресметани како сооднос меѓу кредитната изложеност којашто добила нефункционален статус на крајот на кварталот и кредитната изложеност на почетокот на анализираниот квартал. Не е вклучена кредитната изложеност одобрена во текот на кварталот.

домаќинствата коишто добиле нефункционален статус на крајот на првиот квартал од 2013 година (од 2,1% на 1,0%). Кај претпријатијата е остварен раст на кредитните партии коишто преминале во нефункционални кредитни изложености (од 4,2% на 31.12.2012 година на 6,1% на 31.3.2013 година).

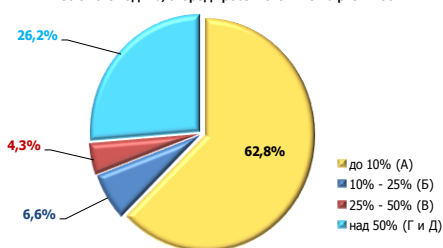
²⁴ Истите изложености коишто се најголема причина за растот на нефункционалните кредити.

Графикон бр. 25 Структура на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, според рокот на достасување на главницата

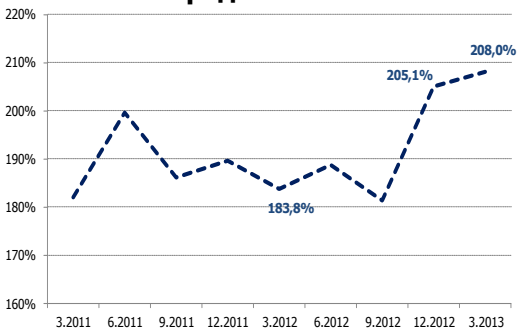
Структура на изложеноста која достасува за наплата до 30.6.2013 година, според просечното ниво на ризичност

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Во анализата не се вклучени изложеностите коишто се класифицирани на групна основа.

Графикон бр. 26 Учество на износот на големи изложености во сопствените средства на банките

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според датумот на достасување на кредитите на нефинансиските субјекти, 20,3% од вкупната кредитна изложеност на 31.3.2013 година достасува за наплата до крајот на вториот квартал, додека речиси половината од изложеноста достасува по 2014 година. Притоа, во структурата на кредитната изложеност којашто достасува за наплата до крајот на вториот квартал годинава, изложеноста со просечно ниво на ризичност до 25% (категорија на ризик „А“ и „Б“) учествува со 69,4%.

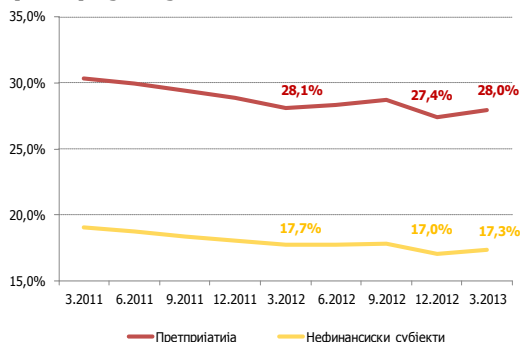
Во првиот квартал од 2013 година, се зголеми концентрацијата на кредитниот ризик, мерена преку учеството на големите изложености²⁵ во сопствените средства на банките, коешто е двојно повисоко. Притоа, 57,8% од големите изложености на ниво на системот отпаѓаат на три банки коишто со својата кредитна изложеност зафаќаат 35,7% од вкупната кредитна изложеност. Со исклучување на изложеностите на банките кон финансиски институции и пласманите во благajнички записи и државни хартии од вредност, учеството на големите изложености кон нефинансиските субјекти во сопствените средства на банките се сведува на 85,4%²⁶. По одделни банки, учеството на големите

²⁵ Согласно со регулативата, голема изложеност кон лице и лицата поврзани со него претставува изложеност еднаква или повисока од 10% од сопствените средства на банката. Вкупниот износ на големи изложености не смее да го надмине осумкратниот износ на сопствените средства на банката.

²⁶ Во анализата се исклучени сопствените средства на пет банки кои немаат големи изложености кон нефинансиските субјекти.

Графикон бр. 27 Учество на кредитите со еднократна отплата на главница во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на претпријатијата

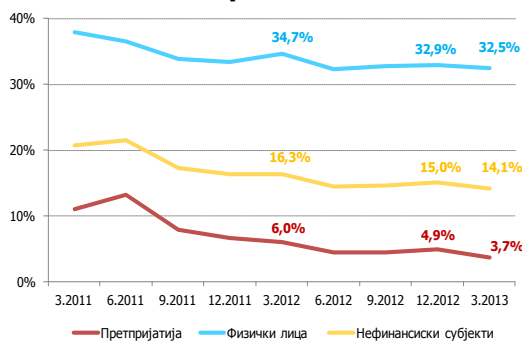

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

изложености кон нефинансиските субјекти во вкупната кредитна изложеност се движи од 2,2% до 30,5%.

Зголемениот кредитен ризик се согледува и преку поголемото учество на кредитите со еднократна отплата на главницата во вкупните кредити на нефинансиските субјекти. Овие кредити во целост (99,1%) им се одобрени на претпријатијата²⁷, и тоа најмногу на клиентите од дејностите „трговија на големо и мало“ (40,5%), „производство на метали, машини, алати и опрема“ (13,5%) и „градежништво“ (10,7%).

Графикон бр. 28 Учество на необезбедената изложеност во вкупната кредитна изложеност на нефинансиските субјекти и на одделните сектори

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според обезбеденоста на кредитната изложеност, во првиот квартал од 2013 година се забележа намалено учество на необезбедената кредитна изложеност кај вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти, но и кај поодделните сектори. Највисоко учество на необезбедената кредитна изложеност има кај физичките лица (32,5%), но доколку се одземе изложеноста врз основа на негативни салда на тековни сметки и на кредитни картички²⁸, ова учество би изнесувало 13,3%.

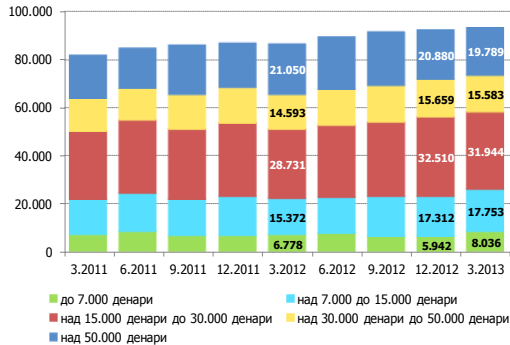
Кај физичките лица, најзадолжени се лицата со месечни примања до 30.000 денари, кај кои се пласирани две третини од вкупната изложеност на банките кон овој сектор и 72,6% од вкупната изложеност наменета за потрошувачка (анекс бр. 25). На 31.3.2013 година просечната задолженост по лице (само за лицата кои се задолжени) се зголеми и достигна 98 илјади денари. Гледано по

²⁷ Кај домаќинствата, учеството на кредитите со еднократна отплата на главница во вкупните кредити изнесува 0,4%.

²⁸ Најголем дел од наплатите на оваа кредитна изложеност се покриени со месечните примања на кредитокорисниците.

Графикон бр. 29 Кредитна изложеност според месечните примања на кредитокорисниците (физички лица)

Извор: Народната банка, врз основа на

поединечни лица, најзадолжени се физичките лица со месечни примања над 100.000 денари (просечна задолженост од 622 илјади денари по лице). Според типот на кредитниот производ, лицата со месечни примања над 30.000 денари учествуваат со 75% во вкупната кредитна изложеност врз основа на станбени кредити, додека кај кредитната изложеност врз основа на потрошувачки кредити и кредитни картички и негативни салда на тековни сметки најголемо учество имаат лицата со месечни примања до 30.000 денари (73,5% и 74,8%, соодветно).

1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

Стрес-тестирањата коишто се споредуваат на редовна основа имаат за цел да ја испитаат чувствителноста на банкарскиот систем при влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио. Тие се состојат од симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност кон претпријатијата и домаќинствата, поодделно, и кон двата сектора заедно, кон двете следни категории со повисока ризичност.

Табела бр. 2 Стапка на адекватност на капиталот, по симулациите

Опис	Адекватност на капиталот на ниво на банкарски систем		Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација		% на В, Г и Д во вкупната кредитна изложеност		
	31.12.2012	31.03.2013	31.12.2012	31.03.2013	31.12.2012	31.03.2013	
Почетна состојба	17,1%	17,3%			9,1%	9,7%	
Претпријатија и домаќинства	I симулација	15,1%	15,2%	8 (0)	7 (1)	12,5%	13,0%
	II симулација	10,5%	10,5%	7 (5)	6 (5)	19,2%	19,7%
Претпријатија	I симулација	15,8%	16,0%	7 (0)	7 (0)	11,2%	11,8%
	II симулација	13,0%	13,1%	6 (2)	7 (2)	15,4%	15,9%
Домаќинства	I симулација	16,4%	16,6%	7 (0)	6 (0)	10,4%	11,0%
	II симулација	15,0%	15,2%	8 (0)	7 (0)	12,9%	13,6%

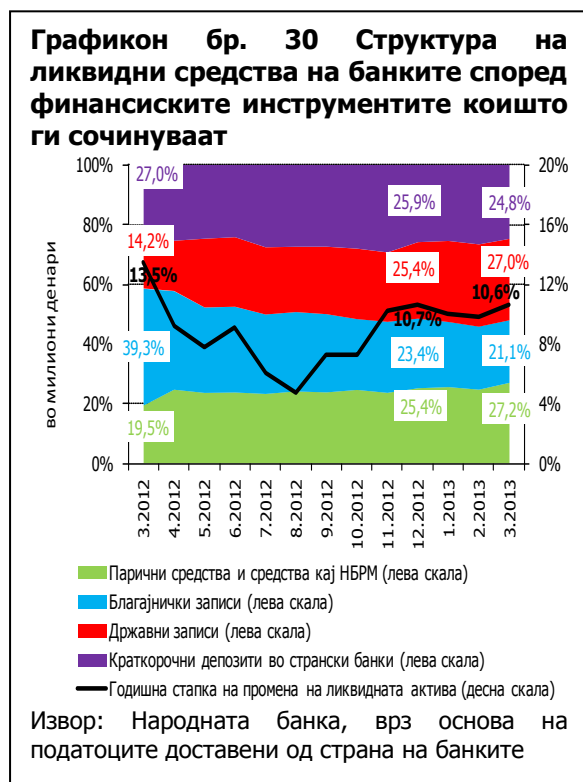
Извор: Пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Резултатите од симулациите покажуваат задржување на отпорноста на банкарскиот систем на симулираните шокови. Во споредба со претходниот квартал, се забележува малку поголема потреба за докапитализација кај поодделни банки. Подетален преглед на резултатите од спроведените симулации е даден во анексот бр. 26.

2. Ликвидносен ризик

Во првиот квартал на 2013 година, се зголеми годишната стапка на раст на ликвидните средства на 10,6%, поради што банките во Република Македонија и понатаму располагаат со висок износ на ликвидни средства. Притоа, продолжи трендот на промени во структурата на ликвидните средства, односно се зголеми учеството на државните записи, за сметка на намалувањето на учеството на благајничките записи. Воедно, банките сè уште имаат посилни склоности за вложување во денарски ликвидни инструменти коишто се главни носители на растот на ликвидните средства. Показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем се на стабилно ниво, при што се зголеми покриеноста на различни категории обврски со ликвидни средства. Воедно,

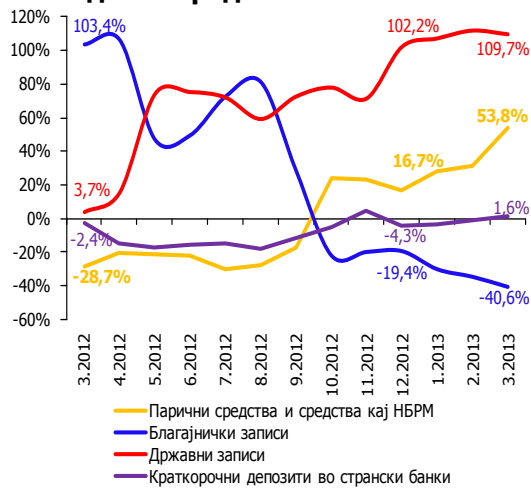
растот на долгорочните извори на финансирање во првиот квартал на 2013 година предизвика натамошно зголемување на рочноста на обврските на банките, со што и договорната рочна неусогласеност меѓу средствата и обврските продолжи да се стеснува. Стрес-тест симулациите главно покажуваат отпорност на банкарскиот систем на ликвидносни шокови. Според последните расположливи податоци, на крајот од мај 2013 година растот на ликвидните средства и понатаму забрзува и изнесува 10,9% на годишна основа.

На крајот од првиот квартал на 2013 година ликвидните средства²⁹ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 113.911 милиони денари, бележејќи зголемување на квартална основа, од 2.997 милиони денари, односно за 2,7%, додека нивното годишно зголемување изнесува

²⁹ Ликвидните средства ги опфаќаат паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните депозити кај странските банки и пласманите во краткорочни хартии од вредност издадени од државата. За потребите на анализата на ликвидноста, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

Графикон бр. 31 Годишна стапка на промена на финансиските инструменти коишто ги сочинуваат ликвидните средства

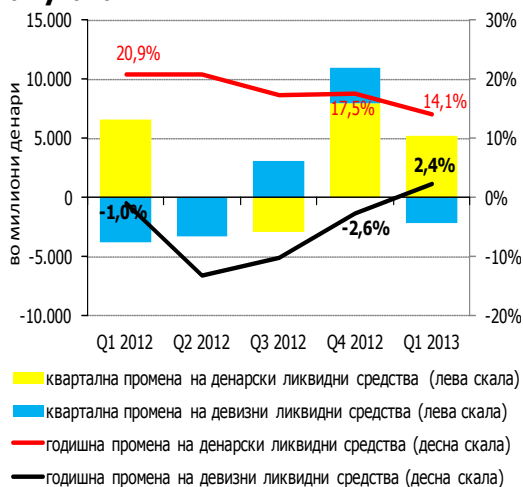

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

10,6% (односно 10.942 милиона денари).

Според одделните финансиски инструменти, во првиот квартал од 2013 година растот на ликвидните средства во целост произлезе од државните записи, коишто бележеа квартален раст од 2.615 милиони денари, но и од паричните средства и депозитите кај Народната банка со квартален раст од 2.833 милиони денари. На годишна основа, вложувањата на банките во државни записи претставуваат компонента со најбрз раст од 109,7%, но и паричните средства и средствата кај Народната банка бележат раст од 53,8%. Наспроти ова, благајничките записи забележаа пад на годишна основа за 40,6%. Промените во оперативната рамка за спроведување на монетарната политика на Народната банка, во услови на забавена кредитна активност на банките, придонесоа за преориентирање на банките од пазарот на благајнички записи кон примарниот пазар на државни записи, каде што и понудата од страна на емитентот беше зголемена. Покрај ова, растот на паричните средства и на депозитите во Народната банка, во одреден степен е условен и од потребата на банките за акумулирање средства за исплата на дивиденди кон странските акционери во домашните компании коишто вообичаено се случуваат во вториот квартал на годината. Поради овие движења, државните записи на крајот од првиот квартал на 2013 година го забележаа историски највисокото учество во структурата на ликвидните средства, за разлика од учеството на благајничките записи и на краткорочните депозити во странски банки, каде што продолжи трендот на намалување.

Графикон бр. 32 Промена на ликвидните средства според валутата

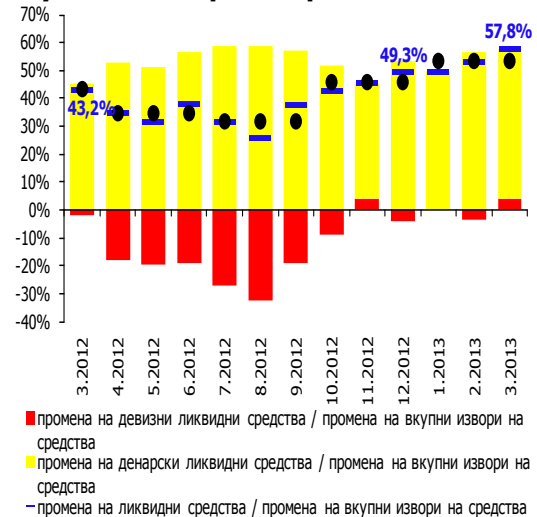
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од аспект на валутната структура на ликвидните средства и во првиот квартал на 2013 година дојде до зголемување на денарските, а пад на ликвидните средства во девизи. Ова соодветствува со промените на одделните финансиски инструменти коишто ја сочинуваат ликвидната актива, а особено растот на државните записи и депозитите во

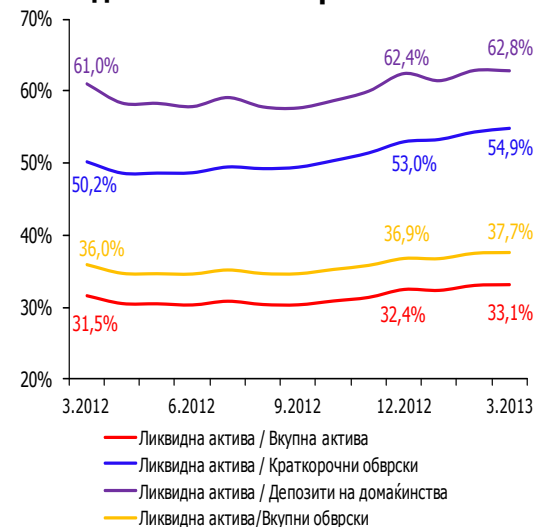
Графикон бр. 33 Промена на ликвидните средства / промена на вкупните извори на средства

● квартален просек на учеството на промената на ликвидните средства во промената на вкупните извори на средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

Графикон бр. 34 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Народната банка. Од друга страна, во првиот квартал од 2013 година дојде до пад на главната компонента на девизните ликвидни средства - краткорочните депозити во странски банки за 1,6%, односно за 473 милиони денари. Имајќи го предвид исклучително ниското ниво на каматни стапки на меѓубанкарските пазари во евро-зоната, динамиката на промена на валутната структура на ликвидните средства покажува дека разликата во приносот меѓу девизните и денарските ликвидни финансиски инструменти сè уште е привлечна за македонските банки, па затоа тие го вложуваат поголемиот дел од своите извори на средства во домашни ликвидни финансиски инструменти. Покрај ова, воздржаноста на банките од преземањето кредитен ризик, во првиот квартал на 2013 година, се согледува и преку постепено зголемување на делот од новите извори на средства којшто се пласира во ликвидни инструменти. Така, во првиот квартал на 2013 година, банките пласираа 53,4%, во просек, од новите месечни извори на средства во ликвидни инструменти³⁰. Оттука произлегува и повисоката годишна стапка на раст на ликвидната актива (10,6% на 31.3.2013 година), во однос на годишната стапка на раст на кредитите (5,2% на 31.3.2013 година).

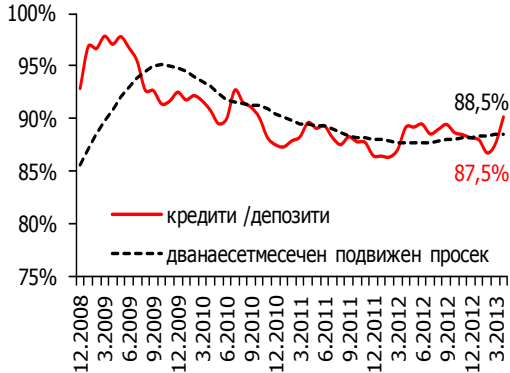
Во првиот квартал на 2013 година, показателите за ликвидноста на банкарскиот систем³¹ и натаму се на задоволително ниво. Покриеноста на различни категории обврски со ликвидни средства забележа зголемување, во споредба со крајот на 2012 година. Особено е видливо продолжувањето на трендот на зголемување на покриеноста на краткорочните обврски со ликвидна актива, со најизразено квартално зголемување (за 1,9 процентни поени). Ова подобрување беше резултат како на растот на ликвидните средства, така и на намалувањето на краткорочните обврски во првиот квартал на

³⁰ Просекот за четвртиот квартал на 2012 година изнесуваше 45,8%.

³¹ При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

Графикон бр. 35 Динамика на показателот кредити / депозити

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2013 година (за 0,9%). На 31.3.2013 година, учеството на ликвидните средства во вкупните средства на банкарскиот систем изнесува 33,1% и бележи годишно зголемување од 1,6 процентни поени, односно за 0,7 процентни поени во споредба со 31.12.2012 година.

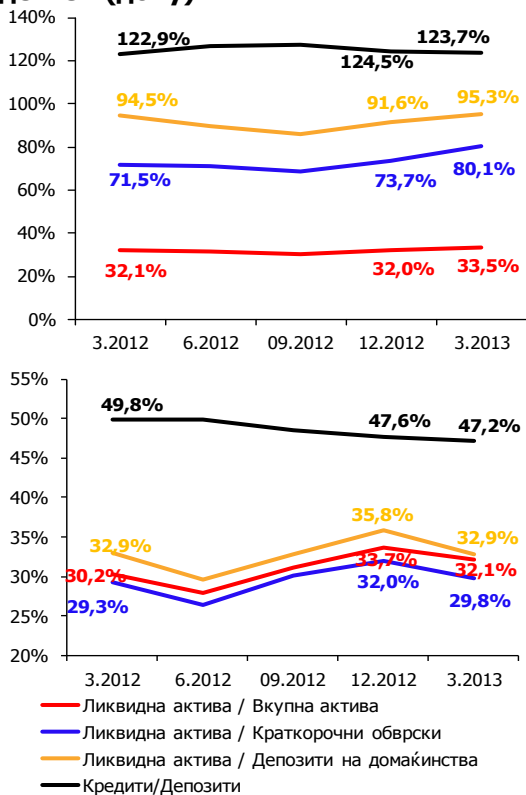
Показателот за соодносот меѓу кредитите и депозитите не забележа позначајтни промени.

Гледано по поединечни банки, во првиот квартал на 2013 година, кај десет банки има раст на ликвидните средства во интервал од 0,8% до 74,7%, додека кај шест банки е забележан квартален пад во интервал од 1,3% до 16,7%. Учеството на овие шест банки во вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 38,9% на 31.3.2013 година. Оттука, покриеноста на краткорочните обврски со ликвидна актива забележа квартално зголемување кај осум банки (од 0,5 до 7,6 процентни поени), а учеството на ликвидната актива во вкупните средства се зголеми кај девет банки (од 0,4 до 5,7 процентни поени).

Од аспект на валутната структура, во првиот квартал на 2013 година се забележува извесно зголемување на показателите за ликвидноста во денари, наспроти одреденото намалување на показателите за ликвидноста во девизи. Овие движења се последица на динамиката на ликвидната актива според валутните карактеристики. Показателот кредити/депозити забележа намалување, коешто беше за нијанса поизразено кај денарите. Причинител на намалувањето на овој показател беше подинамичниот квартален раст на депозитите, во споредба со растот на кредитите, што беше забележано и кај денарските и кај девизните компоненти на овој показател.

Во првиот квартал на 2013 година, користените извори на финансирање коишто потекнуваат од странските матични лица на банките забележаа пад

Графикон бр. 36 Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37 Промена на користените извори на финансирање од матичните лица

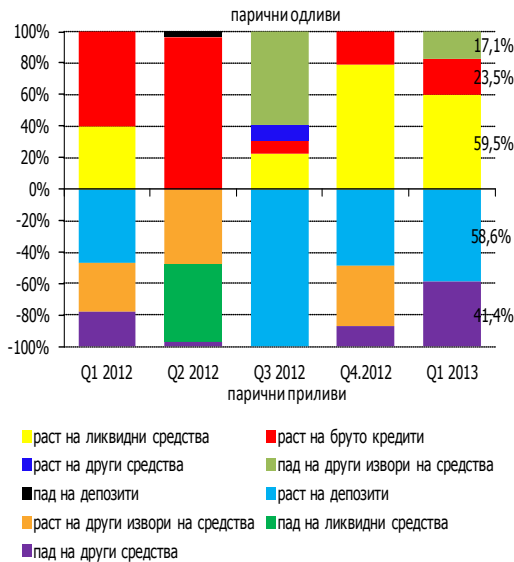
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

од 371 милион денари, односно за 2,2%. Ова намалување покажува дека процесот на раздолжување на банките кон своите матични лица (т.н. „deleveraging“), којшто е својствен за банкарските системи на другите земји од регионот, за банките во Република Македонија е присутен во релативно помал обем, главно преку поконзервативните деловни стратегии на матичните лица. Тоа се потврдува и со фактот што, на годишна основа, користените извори на финансирање од матичните лица на домашните банки растат за 18,7%.

Депозитите на нефинансиските субјекти имаа најголем придонес во кварталниот раст на вкупните извори на финансирање на банките (од 45%), додека обврските на банките врз основа на кредити имаа многу мал квартален раст (од 0,2%). Од аспект на рочноста, продолжи зголемувањето на долгорочните извори на финансирање со истовремено намалување на краткорочните извори на финансирање, што се должи како на поголемата наклонетост на штедачите кон долгорочното штедење, така и на зголемувањето на рочноста на обврските на банките врз основа на користени кредити и заеми.

Графикон бр. 38 Структура на паричните приливи и одливи на банкарскиот систем

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата коишто не се кредити на нефинансиските субјекти и коишто не се вклучени во категоријата „ликвидни средства“ (долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн.), како и намалувањето на исправката на вредноста на финансиските и нефинансиските средства.

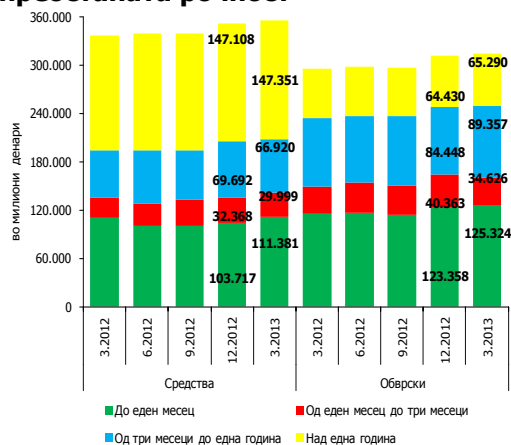
** Со категоријата „други извори на средства“ се опфатени сите извори на средства коишто не се депозити на нефинансиските субјекти (капиталот и резервите, депозитите на финансиски институции, позајмиците, субординираните инструменти итн.), како и зголемувањето на исправката на вредноста на финансиските и нефинансиските средства.

Во текот на првиот квартал на 2013 година, главен носител на паричните приливи³² на банкарскиот систем беше растот на депозитите, иако забележително место имаше и падот на другите средства, првенствено поради растот на исправката на вредноста за финансиските средства. Во првиот квартал од 2013 година, на страната на паричните одливи на банките најголем удел имаа пласманите во ликвидни средства, што е уште една потврда за скромниот апетит на банките за посилно зголемување на кредитната активност. Падот на другите извори на средства во првиот квартал на 2013 година произлегува првенствено од намалувањето на изворите на средства коишто македонските банки ги користат од своите матични лица, но и од намалувањето на износот на обврски врз основа на склучени репо-трансакции на домашниот пазар на пари.

³² Паричните приливи и паричните одливи на банките во 2013 година се добиени по индиректен пат, односно преку промената на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите коишто не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот прилив или одлив.

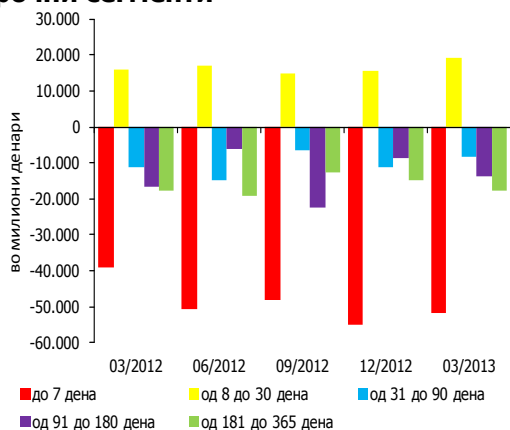
Графикон бр. 39 Абсолютна големина на средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првиот квартал на 2013 година, продолжи трендот на зголемување на договорната преостаната рочност на обврските на банките, што се должи на зголемувањето на рочноста на депозитите. Од друга страна, кај средствата на банките, најголем квартален раст забележаа средствата со договорна преостаната рочност до еден месец, што првенствено произлегува од растот на вложувањата на банките во ликвидни хартии од вредност и нивната структура според преостанатата рочност (анекс бр. 28). Обврските на банките и понатаму имаат малку поголема договорна преостаната рочност во споредба со средствата.

Графикон бр. 40 Договорна преостаната рочна (не)усогласеност меѓу средствата и обврските по рочни сегменти

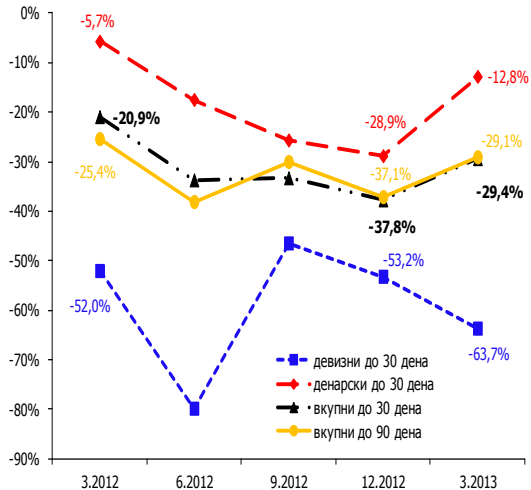

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првиот квартал од 2013 година, единствено во рочниот сегмент од 8 до 30 дена се забележува позитивна разлика меѓу договорната преостаната рочност на средствата и обврските на банките. Притоа, рочната неусогласеност меѓу средствата и обврските се намали во рочните сегмент со преостаната рочност до 7 дена, а се продлабочи во рочните сегменти над три месеци.

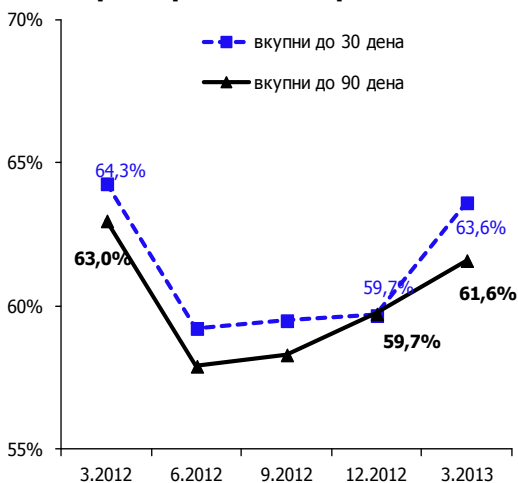
Графикон бр. 41 Збирна (кумулативна) договорна разлика меѓу средствата и обврските на банките, изразена како процент од збирните средства со истата договорна преостаната рочност

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во текот на првиот квартал на 2013 година, дојде до извесно намалување на значењето на збирната разлика меѓу средствата и обврските на банките. Оваа појава се забележува истовремено кај збирниот јаз меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до еден месец и до три месеци. Притоа, според валутните карактеристики на средствата и обврските, релативното значење на негативниот јаз меѓу средствата и обврските во девизи е видливо поизразено. Покрај ова, кај денарските средства и обврски, на квартална основа, дојде до намалување на збирната разлика меѓу денарските средства и обврски со договорна преостаната рочност до 30 дена, наспроти збирната разлика меѓу девизните средства и обврски, каде што се забележува спротивно движење.

Графикон бр. 42 Збирна (кумулативна) очекувана разлика меѓу средствата и обврските на банките, изразена како процент од збирните средства со истата договорна преостаната рочност

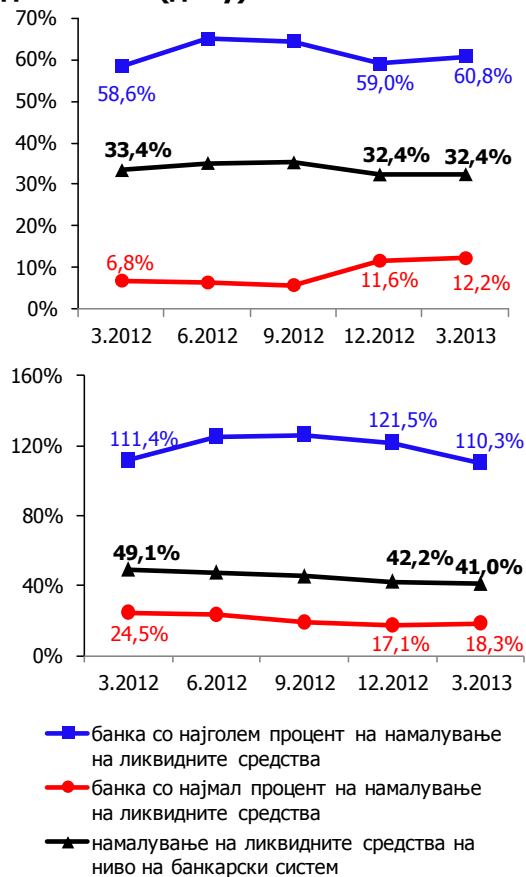
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките очекуваат дека задржувањето на стабилноста на депозитите ќе биде нивниот главен извор на финансирање на активностите (анекс бр. 29). Ова се потврдува и преку позитивната збирна очекувана разлика меѓу средствата и обврските според очекуваната преостаната рочност, чиешто релативно значење, изразено како процент од збирните средства со иста договорна рочност, се зголеми во првиот квартал на 2013 година. Имено, според очекувањата на банките, 82,3% од депозитите со преостаната рочност до три месеци би требало да покажат стабилност, останувајќи во банките и во следните три месеци, што е речиси идентично ниво како и на крајот од 2012 година. Оваа очекувана стабилност кај орочените депозити изнесува 80,7%, додека кај депозитите по видување е 92,5%.

Македонскиот банкарски систем го задржа задоволителното ниво на отпорност на евентуални ликвидносни шокови. Нивото на ликвидни средства со кои располага банкарскиот систем е доволно за да се соочи со шокови поврзани со можен одлив на депозитите, како најважен извор на финансирање. И понатаму банкарскиот систем

Графикон бр. 43 Резултати од симулацијата за повлекување 20% од депозитите на домаќинствата (горе) и за повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти (долу)

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

е почувствителен на евентуално повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, во споредба со симулацијата за повлекување на 20% од депозитите на населението, што се должи на присуството на висока концентрација на депозити кај некои од банките. Учеството на ликвидната актива во вкупната актива при овие симулации се намалува од 33,1% на 24,7% (при повлекување на депозитите на населението) и на 22,3% (при повлекување на депозитите од дваесетте најголеми депоненти). Покриеноста на краткорочните обврски³³ при овие симулации се намалува за 11,6 и 15,8 процентни поени, соодветно, додека покриеноста на вкупните депозити со ликвидна актива се намалува за 11,0 и 14,7 процентни поени, соодветно. Стабилноста на македонскиот банкарски систем се потврдува и при симулацијата којашто опфаќа одлив на изворите на финансирање користени од странските матични лица на домашните банки (освен субординираните и хибридниите капитални инструменти чијшто начин на исплата е посебно регулиран од страна на Народната банка). Намалувањето на ликвидната актива по поединечна банка, во тој случај би се движело во интервал од 0,2% до 54,7%, а на ниво на банкарскиот систем би изнесувало 8,7%. Учеството на ликвидните средства во вкупната актива при оваа симулација би се намалило за 2,8 процентни поени.

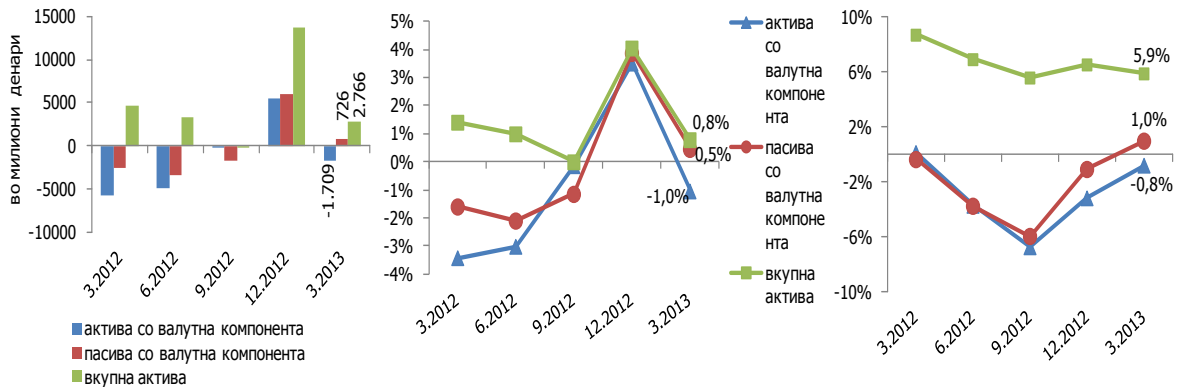
3. Валутен ризик

Во првиот квартал од 2013 година, се намали јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, при што банките го задржаа ниското ниво на изложеност на валутен ризик. Сите банки го почитуваат пропишаниот лимит за агрегатна девизна позиција. Еврото и понатаму е најзастапената валута во активностите на банкарскиот систем и е главен двигател на намалувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во првиот квартал од оваа година.

³³ При симулациите е претпоставено дека депозитите коишто се одлеваат надвор од банките се краткорочни според својот рочен профил и влегуваат во составот на краткорочните обврски.

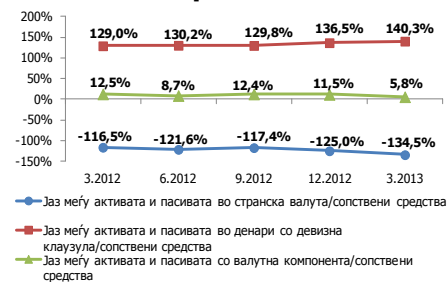

Графикон бр. 44 Квартална апсолутна (лево) и процентуална (средина) промена и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

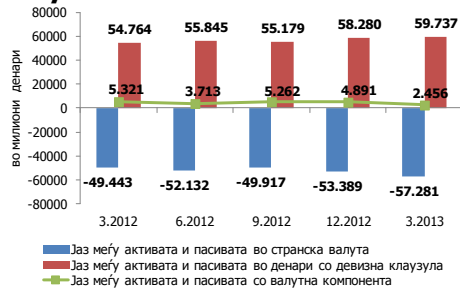
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 45 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 46 Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента³⁴ се намали за 2.435 милиони денари, или за 49,8% и на крајот на првиот квартал од 2013 година изнесуваше 2.456 милиони денари. Со ова намалување на јазот, се намали и неговото учество во сопствените средства на банките, односно се намали изложеноста на банките на валутен ризик. Намалувањето произлегува пред сè од активата со валутна компонента којашто се намали за 1.709 милиони денари, или за 1,0%³⁵.

Од друга страна, пасивата со валутна компонента се зголеми за 726 милиони денари најмногу како резултат на растот на обврските врз основа на тековните сметки и другите краткорочни обврски во странска валута.

На 31.3.2013 година, негативниот јаз меѓу активата и пасивата во странска валута и позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во денари со девизна клаузула се зголемија, и тоа за 3.892 милиона денари³⁶ и 1.457 милиони денари³⁷, соодветно.

³⁴ Јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента е разликата меѓу средствата и обврските со валутна компонента утврден согласно со методологијата за управување со валутен ризик, каде што средствата со валутна компонента се прикажани на нето-основа, односно се намалени за утврдената исправка на вредноста за средствата со валутна компонента класифицирани во категориите на ризик „В“, „Г“ и „Д“.

³⁵ Најголем придонес во ова намалување има намалувањето на краткорочни депозити во странска валута кај Народната банка во износ од 1.661 милион денари.

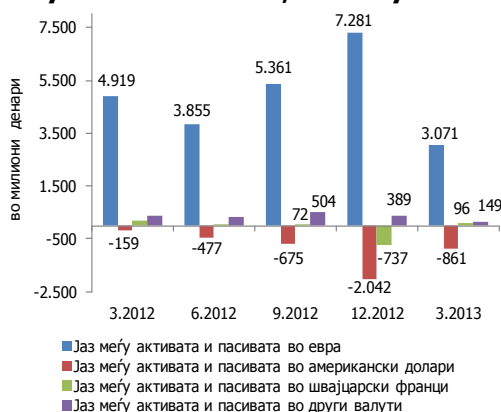
³⁶ Порастот на негативниот јаз меѓу активата и пасивата во странска валута произлегува, од една страна, од намалувањето на активата во странска валута (2.689 милиони денари) и од друга страна, од растот на пасивата во странска валута (1.203 милиони денари).

Табела бр. 3 Учество на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива

Опис	Износ (во милиони денари) 31.3.2012	Износ (во милиони денари) 31.12.2012	Износ (во милиони денари) 31.3.2013	Учество во вкупна актива		
				3.2012	12.2012	3.2013
Активa во денари со девизна клаузула	62.434	63.516	64.495	18,6%	18,0%	18,1%
Активa во девизи	100.864	100.186	97.497	30,0%	28,4%	27,4%
Активa со валутна компонента	163.298	163.701	161.992	48,6%	46,4%	45,5%
Вкупна актива	335.833	352.886	355.652	100,0%	100,0%	100,0%
Пасивa во денари со девизна клаузула	7.670	5.236	4.758	2,3%	1,5%	1,3%
Пасивa во девизи	150.307	153.575	154.778	44,8%	43,5%	43,5%
Пасивa со валутна компонента	157.977	158.811	159.536	47,0%	45,0%	44,9%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 47 Динамика на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во овој квартал, учеството на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива на банкарскиот систем се намали незначително. На годишно ниво ова намалувањето е позабележително.

Во споредба со 31.12.2012 година, јазот меѓу активата и пасивата кај сите валути се стеснува, при што најголемо е стеснувањето на јазот меѓу активата и пасивата во евра. Имајќи го предвид значењето на оваа валута во структурата на активата и пасивата со валутна компонента, и придонесот на јазот во евра во вкупниот јаз меѓу активата и пасивата со валутна компонента е најголем.

Табела бр. 4 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента

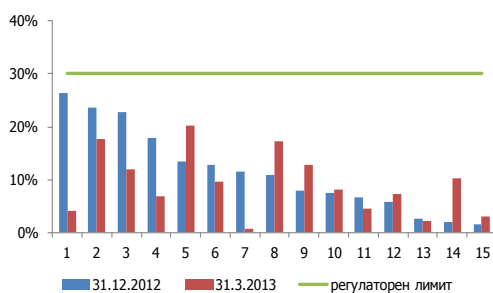
Валута	31.3.2012		31.12.2012		31.3.2013	
	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa
Евро	88,4%	88,3%	89,9%	88,1%	88,6%	88,1%
Американски долар	7,4%	7,7%	6,1%	7,6%	6,9%	7,6%
Швајцарски франк	2,0%	2,0%	1,6%	2,1%	2,0%	2,0%
Останато	2,2%	2,0%	2,4%	2,2%	2,4%	2,3%
Вкупно	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

³⁷ За порастот на позитивниот јаз меѓу активата и пасивата во денари со девизна клаузула придонесе пред сè растот на активата во денари со девизна клаузула за 979 милиони денари (раст на државните хартии од вредност и кредитите во денари со девизна клаузула), но и намалувањето на пасивата во денари со девизна клаузула за 478 милиони денари (намалување на депозитите на нефинансиските субјекти и обврските врз основа на кредити во денари со девизна клаузула).

Графикон бр. 48 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 31.3.2013 година, кај сите банки агрегатната девизна позиција беше во рамките на пропишаниот лимит за агрегатна девизна позиција (30% од сопствените средства). Од вкупно петнаесет банки коишто известуваат за агрегатната девизна позиција, девет банки имаат агрегатна долга девизна позиција, додека шест банки имаат агрегатна кратка девизна позиција.³⁸ Сите банки го одржаа пропишаниот лимит за агрегатна девизна позиција, вклучувајќи ги и првите два месеца од вториот квартал од 2013 година.

Табела бр. 5 Отворена девизна позиција по одделни валути во однос на сопствените средства на банките

Отворена девизна позиција по одделни валути/сопствени средства	Број на банки							
	Евро		Американски долар		Швајцарски		Останато	
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка
под 5%	2	3	7	6	8	2	10	2
од 5% до 10%	4	2						
од 10% до 20%	3	1						
од 20% до 30%								
над 30%								

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

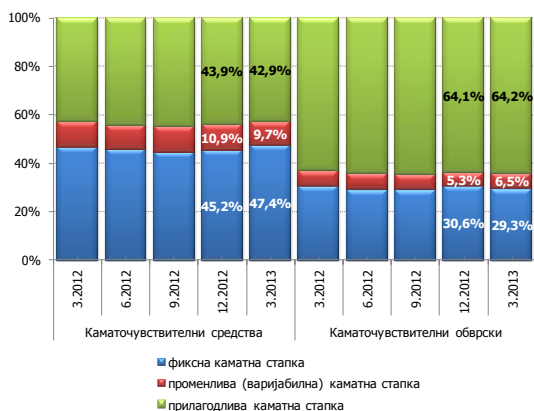
Ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности и понатаму има маргинално значење меѓу ризиците коишто банките во Република Македонија ги преземаат при вршењето на своите активности. Големата застапеност на прилагодливите каматни стапки³⁹, односно практиката на банките за приспособување на висината на каматните стапки според своите цели и потреби, се причината овој ризик да ја задржи својата скромна и ограничена улога и во првиот квартал од 2013 година. Избегнувајќи ги последиците од евентуалните неповолни промени на каматните стапки, банките и понатаму го пренесуваат ризикот од промена на каматните стапки на корисниците на банкарските производи (кредитите), претворајќи го во кредитен ризик.

³⁸ Доколку се земе предвид просечната месечна агрегатна девизна позиција на банките во првиот квартал од 2013 година, осум банки имаат постојана агрегатна долга девизна позиција, а три банки имаат постојана агрегатна кратка девизна позиција.

³⁹ Приспособувањето на висината на каматните стапки се прави еднострано заради промени во каматната политика на банката, а не врз основа на одредена каматна стапка. Примената на прилагодливите каматни стапки овозможува подобро управување, избегнување или пренесување на преземените ризици, а можат да служат и како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста.

Графикон бр. 49 Структура на каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматната стапка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

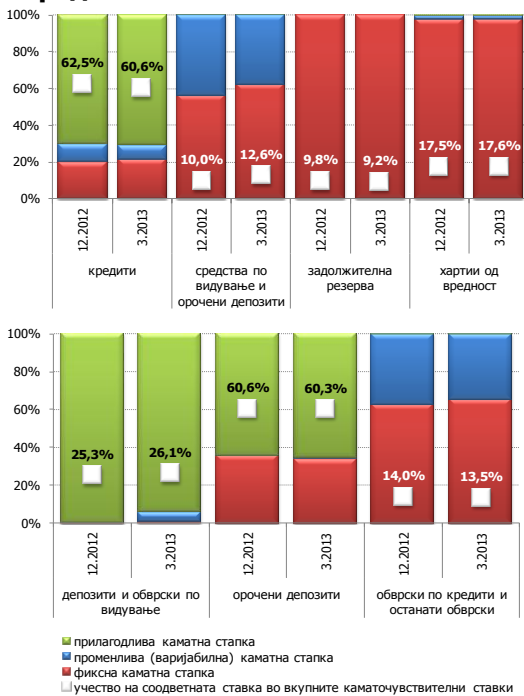
4.1. Структура на каматочувствителните средства и обврски

Во првиот квартал од 2013 година, позициите со фиксни каматни стапки го зајакнаа своето учество во структурата на каматочувствителните средства (47,4%), пред сè поради зголемувањето на позициите со фиксни каматни стапки кај средствата по видување и вложувањата во орочени депозити, како и кај кредитите (пред сè кредитите на домашните банки во странска валута и кредитите на домаќинствата). Исто така, значителна застапеност во структурата на каматочувствителните средства имаат и позициите со прилагодливи каматни стапки (42,9%), коишто, и понатаму се најзастапени во структурата на каматочувствителните обврски (64,2%).

Прилагодливите каматни стапки се целосно застапени кај депозитите по видување (99,9%), а имаат високо учество кај кредитите (70,5%) и орочените депозити (65,5%), како најзастапени финансиски инструменти во структурата на каматочувствителните средства и обврски на банките, соодветно. Кај останатите финансиски инструменти, коишто го формираат остатокот од каматочувствителните средства и обврски, преовладуваат фиксните каматни стапки.

Јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски е позитивен кај позициите со фиксна и со променлива каматна стапка⁴⁰, а негативен кај позициите со прилагодлива каматна стапка⁴¹. Кај позициите со фиксни каматни

Графикон бр. 50 Каматочувствителни средства (горе) и обврски (долу), според типот на каматните стапки

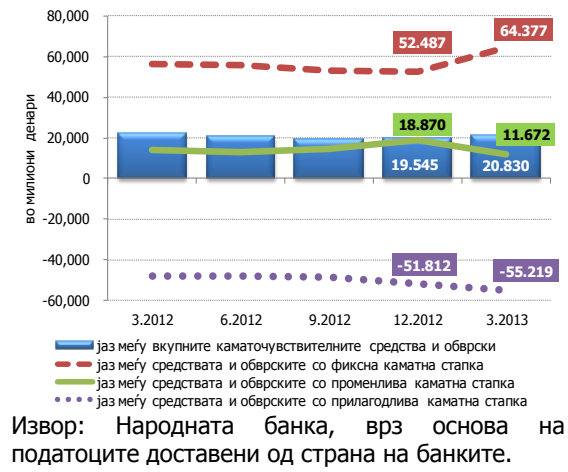
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁴⁰ Позитивниот јаз кај позициите со фиксни каматни стапки е резултат на тоа што овој тип каматна стапка преовладува во повеќето ставки од каматочувствителните средства, и тоа кај издвоената задолжителна резерва (100%), хартиите од вредност (97,5%) и вложувањата на банките во депозити (87,2%). Позитивниот јаз кај позициите со променливи (варијабилни) каматни стапки се должи на средствата по видување (пред сè кај странски банки), коишто во голем дел (76,9%) се со променливи каматни стапки.

⁴¹ Негативниот јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки произлегува од тоа што значителен дел од орочените депозити (65,5%) и речиси сите обврски по видување (94,2%) се со прилагодливи каматни стапки.

Графикон бр. 51 Јаз помеѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки

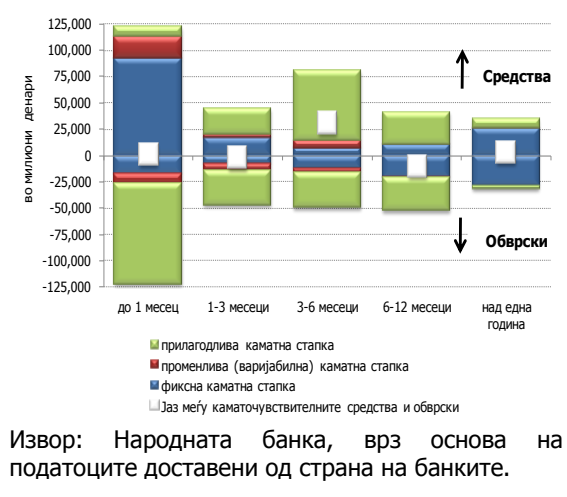

стапки е остварено проширување на јазот коешто се должи на поголемото зголемување на орочените депозити (пред сè на краткорочните депозити во денари кај централната банка) и на кредитите со фиксни каматни стапки (пред сè кредитите на домашните банки во странска валута и кредитите на домаќинствата), наспроти зголемувањето на обврските на банките врз основа на кредити со фиксни каматни стапки, како и на намалувањето на краткорочните депозити на претпријатијата во странска валута.

Проширувањето на негативниот јаз кај позициите со прилагодливи каматни стапки произлегува од намалувањето на долгорочните кредити на претпријатијата во денари со девизна клаузула на страната на активата и од позначителното зголемување на орочените депозити (пред сè долгорочните депозити на домаќинствата во денари и во странска валута) на страната на пасивата. Меѓутоа, ова проширување не значи поголема изложеност на банкарскиот систем на ризикот од промена на каматните стапки, поради карактерот на овој вид каматни стапки, односно можноста банките да ги менуваат каматните стапки согласно со своите потреби.

Поради намалувањето на кредитите со променливи каматни стапки на страната на активата и зголемувањето на обврските по видување (пред сè на тековните сметки и депозитите по видување во странска валута на претпријатијата) на страната на пасивата, се стесни јазот кај позициите со променливи (варијабилни) каматни стапки.

Графикон бр. 52 Каматочувствителни средства и обврски, според рочноста и типот на каматните стапки

Јазот (позитивен) помеѓу вкупните каматочувствителни средства и обврски е најголем кај рочниот сегмент од три до шест месеци и произлегува од нерамномерната застапеност на позициите со прилагодливи каматни стапки. Овие каматни стапки се најзастапени во речиси сите рочни сегменти и кај средствата и кај обврските (исклучок се

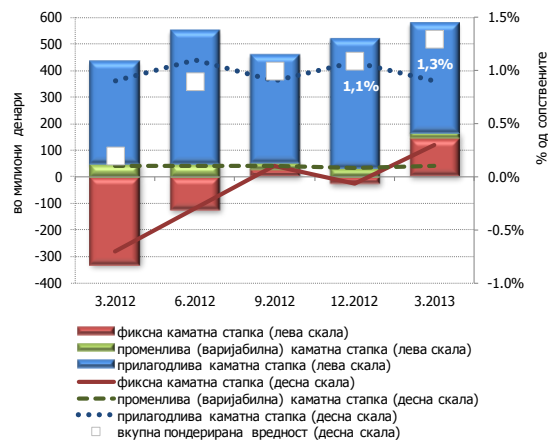
каматочувствителните средства во рочниот сегмент до еден месец и каматочувствителните средства и обврски во рочниот сегмент над една година, каде што главното место го имаат позициите со фиксни каматни стапки). Рочната структура на позициите со прилагодливи каматни стапки индиректно ги претставува очекувањата на банките за периодот до следното „приспособување“ на висината на каматните стапки, коешто се очекува за три до шест месеци за средствата со прилагодливи каматни стапки, и за еден месец за обврските со прилагодливи каматни стапки.

Во останатите рочни сегменти (особено во рочните сегменти до еден месец, од еден до три месеци и над една година) постои висок степен на рамнотеженост помеѓу вкупните каматочувствителни средства и обврски.

4.2. Пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности

И покрај тоа што на 31.3.2013 година вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности забележа зголемување (за 91 милион денари), таа и понатаму не е релевантен показател за изложеноста на банките на ризикот од промена на каматните стапки, бидејќи најголемиот дел од позитивната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности произлегува од пондерираната позиција со прилагодлива каматна стапка.

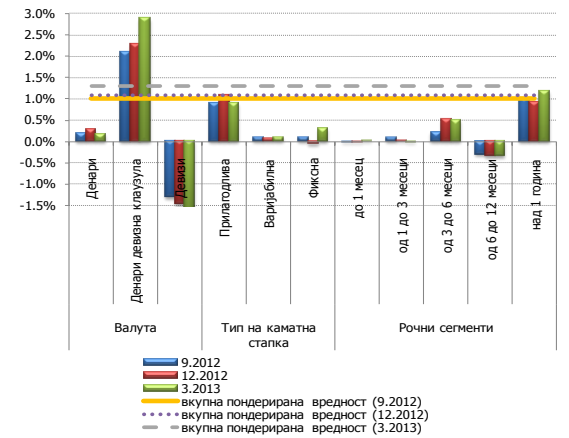
Графикон бр. 53 Нето пондерирана вредност (лева скала) и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства (десна скала), според типот на каматните стапки

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 54 Сооднос меѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства, според типот на каматната стапка, валутата и рочните сегменти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности⁴² зафаќа само 1,3% од сопствените средства на банкарскиот систем, а по одделни банки, соодносот меѓу вкупната пондерирана вредност и сопствените средства се движи во интервал од 0,1% до 10,1%, со медијана од 2,2%. Овој однос и понатаму ќе биде на ниско ниво сè додека не постојат ограничувања (пр. регулаторни)⁴³ на можноста за употреба на прилагодливите каматни стапки во кредитните и депозитните производи.

5. Ризик од несолвентност

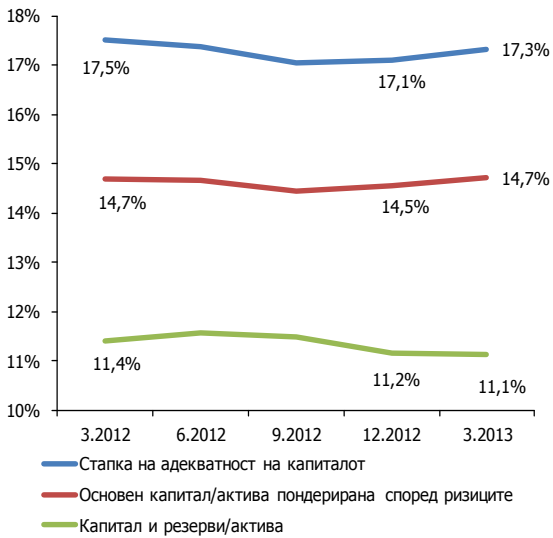
Стапката на адекватност на капиталот и показателот за учеството на основниот капитал во активата пондерирана според ризиците бележат извесен квартален раст, додека стапката на капитализираност на банкарскиот систем минимално се намали. Сопствените средства на банките забележаа намалување, што е последица на остварениот негативен финансиски резултат во првиот квартал од 2013 година. Квартален пад забележаа и капиталните барања за покривање на ризиците, што произлегува од стеснувањето на нето девизната позиција во евра и од кварталното намалување на вкупните побарувања од трговските друштва и на вонбилансните побарувања од банки. Отпорноста на банкарскиот систем се одржа, иако спроведените стрес-тест симулации со состојба на 31.3.2013 година упатуваат на нешто послаби резултати во споредба со крајот на 2012 година и во однос на 31.3.2012 година.

⁴² Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности се добива со агрегирање на нето пондерираната вредност на секоја банка. За поединечна банка, соодносот меѓу нето-пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката може да изнесува до 20%.

⁴³ Во тековната законска регулатива од овој домен постои недореченост во врска со користењето на клаузулите за еднострана прилагодливост на каматните стапки, односно не се содржани одредби за начинот на утврдување и промена на каматните стапки или дефиниција за тоа што се подразбира под променливи каматни стапки.

Графикон бр. 55 Показатели за солвентноста

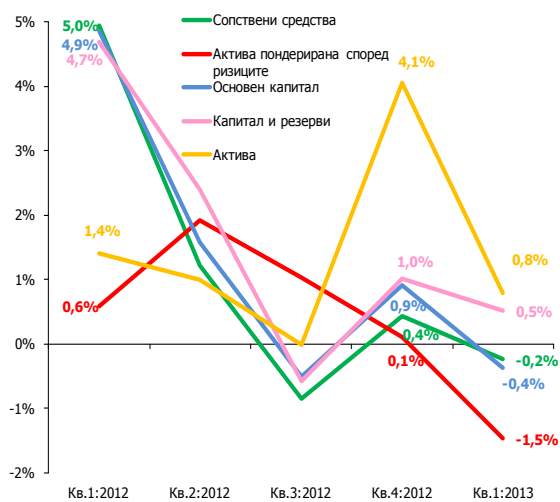

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Во првиот квартал од 2013 година, стапката на адекватност на капиталот и показателот за учеството на основниот капитал во активата пондерирана според ризиците бележат раст од по 0,2 процентни поена. Истовремено, показателот за учеството на капиталот и резервите во вкупната актива се намали за 0,1 процентен поени. Сите компоненти од показателите за солвентноста бележат помали квартални стапки на промена во споредба со последното тримесечје од 2012 година, при што сопствените средства, основниот капитал и активата пондерирана според ризиците остварија дури и извесен квартален пад⁴⁴.

Графикон бр. 56 Квартални стапки на промена на компонентите од показателите за солвентноста

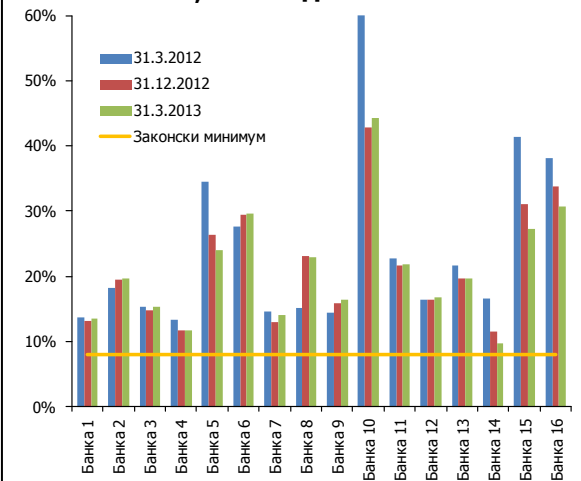

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁴⁴ Спротивните знаци на квартална промена кај капиталот и резервите, наспроти основниот капитал на банките се најмногу условени од промените кај една банка од групата големи банки, којашто одлучи да ја задржи добивката од 2012 година на позициите од капиталот и резервите, но како расположлива за распределба на акционерите, што оневозможува нејзино вклучување во основниот капитал и сопствените средства на банката.

Графикон бр. 57 Стапка на адекватност на капиталот, по поединечна банка

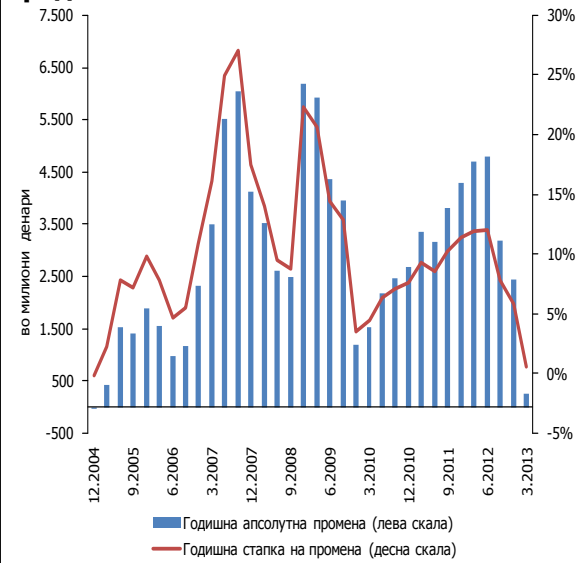
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во првиот квартал од 2013 година, кај девет банки, на кои отпаѓаат 79% од вкупната актива на банкарскиот систем, се зголеми стапката на адекватност на капиталот.

5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Во првиот квартал од 2013 година, сопствените средства на банкарскиот систем се намалија за 106 милиони денари, или за 0,2%. На годишна основа, 31.3.2012-31.3.2013 година, сопствените средства бележат раст од 245 милиони денари, или за 0,6%, што претставува најнизок забележан годишен раст во последните осум години. Кварталното намалување на сопствените средства е последица на остварениот негативен финансиски резултат во првото тримесечје од 2013 година, што предизвика зголемување на позицијата „загуба на крајот од годината или тековна загуба“⁴⁵, за 430 милиони денари. Значително, но сепак апсолутно помало, зголемување, од 282 милиона денари, се забележува и кај ставката „резерви и задржана добивка или загуба“, што произлегува од реинвестирањето на дел од добивката остварена во 2012 година, присутно кај три банки⁴⁶. Со одржувањето на годишните собранија на банките, во следните месеци од 2013 година може да се очекува реинвестирање на дел од добивката од 2012 година и кај други банки, што би имало позитивен ефект врз висината и квалитетот на сопствените средства.

Графикон бр. 58 Годишна, апсолутна и релативна, промена на сопствените средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

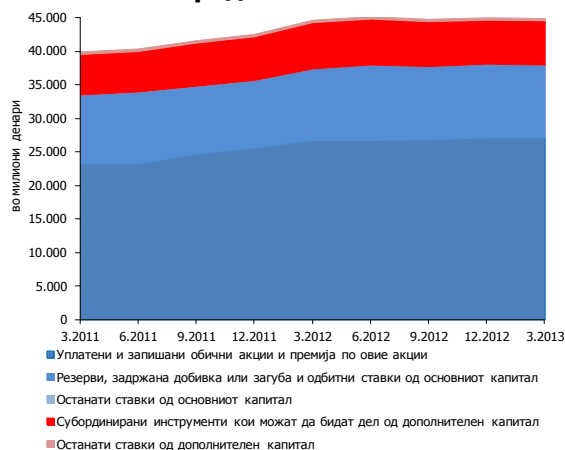
⁴⁵ Позицијата „загуба на крајот од годината или тековна загуба“ претставува одбитна ставка од основниот капитал на банките.

⁴⁶ Истовремено, две банки ја распределија загубата остварена во 2012 година, зголемувајќи ја акумулираната загуба од претходни години.

Графикон бр. 59 Структура на сопствените средства

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.
Забелешка: На графиконот не се прикажани одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал.

Графикон бр. 60 Годишна, апсолутна и релативна, промена на капиталните барања

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во структурата на дополнителниот капитал на банкарскиот систем, дозволеният износ на субординираните инструменти забележа квартален раст од 54 милиони денари⁴⁷.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства на одделните групи банки се прикажани во анексот бр. 33.

5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Во првиот квартал од 2013 година, капиталните барања⁴⁸ на банкарскиот систем бележат пад од 305 милиони денари, или за 1,5%. На годишна основа, капиталните барања се зголемија за 314 милиони денари, или за 1,6%, што претставува најнизок забележан годишен раст во последните десетина години. Кварталниот пад на капиталните барања е последица на намалувањето на капиталните барања за покривање на кредитниот (за 173 милиони денари или 1%) и валутниот ризик (за 186 милиони денари, или за 28,2%). Наспроти ваквите движења, капиталните барања за покривање на оперативниот ризик забележаа зголемување од 53 милиони денари (или за 2,4%).

Кварталниот пад на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик најмногу произлегува од намалувањето на побарувањата од други трговски друштва и на вонбилансните побарувања од банките. Наспроти ваквите движења, вкупната билансна и вонбилансна

⁴⁷ Една банка од групата средни банки, започна да вклучува еден од постоечките субординирани инструменти (вложен уште во октомври 2009 година) во утврдувањето на сопствените средства, откако, во првиот квартал од 2013 година, карактеристиките на овој инструмент беа усогласени со регулаторните барања за негово вклучување во пресметката на дополнителниот капитал (субординираниот инструмент се вклучи во пресметката на сопствените средства на банката во износ од 99 милиони денари). Исто така, кај една банка од групата мали банки, матичното лице вложи субординиран инструмент во износ од 9 милиони денари. Наспроти ваквите движења, дозволеният износ на субординирани инструменти кај две банки забележа квартално намалување од 57 милиони денари. Помали промени во износот на субординираните инструменти се присутни и кај останатите банки и се последица на курсни разлики.

⁴⁸ Капиталните барања се утврдуваат на нивото од 8% од активата пондерирана според ризиците.

изложеност на банкарскиот систем бележи квартален раст којшто е најмногу резултат на зголемувањето на побарувањата од централни влади и централни банки (пред сè, врз основа на вложувања во домашни државни записи и во депозити кај Народната банка), коишто не се вклучуваат во пресметката на капиталните барања за кредитен ризик. Ваквите промени упатуваат на зголемена претпазливост на банките во првиот квартал од 2013 година, при пласирањето на средствата и преземањето нови ризици.

Табела бр. 6 Капитални барања за покривање на кредитниот ризик, според категории на изложеност

Категории на изложеност	Квартална промена на нето-износот на вкупната билансна и вонбилансна изложеност (31.12.2012-31.3.2013)		Капитални барања за покривање на кредитниот ризик			
	Во милиони денари	Во %	31.12.2012	31.03.2013	Квартална промена (31.12.2012-31.3.2013)	
					Во милиони денари	Во %
Побарувања од централни влади и централни банки	4.240	5,7%	0	0	0	0,0%
Побарувања од локалната самоуправа и регионалната власт	114	12,8%	36	37	1	2,8%
Побарувања од јавни институции	848	26,5%	97	105	8	8,2%
Побарувања од мултилатерални развојни банки и меѓународни организации	0	/	0	0	0	/
Побарувања од банки	-109	-0,3%	1.063	1.011	-51	-4,8%
Побарувања од други трговски друштва	-1.357	-1,2%	7.571	7.404	-167	-2,2%
Портфолио на мали кредити	-16	0,0%	5.079	5.103	24	0,5%
Побарувања покриени со станбени објекти	552	6,4%	386	420	34	8,8%
Побарувања покриени со деловни објекти	1.381	5,0%	2.029	2.090	61	3,0%
Удели во инвестициски фондови	0	0,0%	1	1	0	0,0%
Останати позиции	-1.354	-3,0%	1.622	1.540	-81	-5,0%
Вкупно	4.299	1,0%	17.883	17.710	-173	-1,0%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталното намалување на капиталните барања за покривање на валутниот ризик произлегува од стеснувањето на долгата нето девизна позиција во евра, што пак е најмногу последица на падот на активата во евра (за 2.470 милион денари), при истовремен раст на пасивата во евра (за 1.825 милиони денари)⁴⁹.

⁴⁹ Утврдени согласно со важечката Одлука и Упатство за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

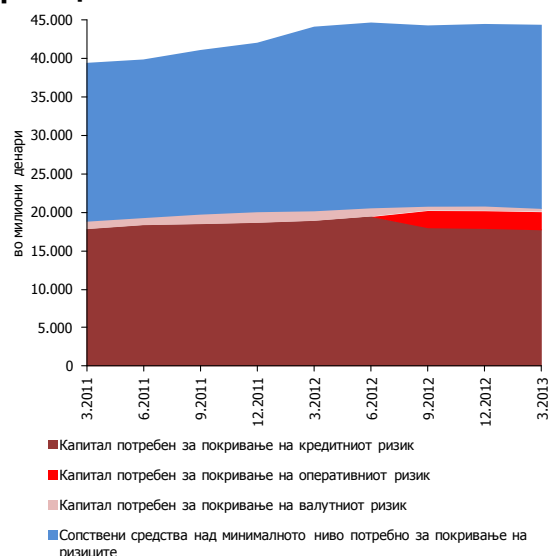

Табела бр. 7 Капитални барања за покривање на валутниот ризик, според нето девизните позиции по одделни валути

Капитал потребен за покривање на валутниот ризик кој произлегува од следниве нето-позиции:	31.12.2012	31.3.2013	Квартална промена (31.12.2012-31.3.2013)	
			Во милиони денари	Во %
			Нето девизни позиции	658
- EUR	621	417	-204	-32,9%
- USD	1	23	22	1504,1%
- CHF	5	11	6	134,3%
- Останати	31	22	-9	-29,5%
Нето позиции во злато	0,003	0,003	0	0,0%
Вкупен капитал за покривање на валутниот ризик	658	472	-186	-28,2%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 61 Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделни ризици

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Зголемувањето на капиталните барања за покривање на оперативниот ризик во првите три месеци од 2013 година во целост произлегува од банките коишто го утврдуваат овој капитал со примена на пристапот на базичен индикатор, а најмногу е резултат на намалените расходи од провизии. Имајќи предвид дека, согласно со регулативата, базичниот индикатор се пресметува на годишна основа за периодот што завршува на крајот на финансиската година (31.12.), промените во нивото на капиталот потребен за покривање на оперативниот ризик произлегуваат од ревидирањето на годишните финансиски извештаи кај одделни банки.

Повисокиот квартален пад на капиталните барања во споредба со намалувањето на сопствените средства придонесе за квартален раст на слободниот капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците (од 199 милиони денари или за 0,8%), што предизвика зајакнување на неговото учество во вкупните сопствени средства, од 53,3% на 53,8%.

Повеќе детали во врска со нивото на капиталот потребен за покривање на ризиците

и стапката на адекватност на капиталот, по одделни групи банки може да се најдат во анексот бр. 34.

5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Спроведените симулации за тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулирани шокови упатуваат на послаби резултати, во споредба со крајот на 2012 година и во однос на 31.3.2012 година. Сепак, стапката на адекватност на капиталот на ниво на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува потреба за докапитализација, при евентуално остварување на симулираните шокови. Вообичаено, шоките на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем.

Табела бр. 8 Резултати од стрес-тест симулациите за отпорноста на банкарскиот систем и одделните банки на хипотетички шокови, со состојба на 31.3.2013 година

Симулации	Стапка на адекватност на капиталот на банкарскиот систем после симулација	Број на банки, чија адекватност на капиталот по симулација е под адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, по симулација (број на банки чија адекватност на капиталот по симулација е помала од 8%)
Кредитен шок		
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 30%	14,4%	8 (2)
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 50%	12,4%	7 (4)
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 80%	9,1%	7 (6)
Премин на по 10% од "А" и "Б" кон "В", "Г" и "Д", каде подеднакво се распоредува	8,6%	7 (5)
Прекласификација во „В“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските лица, вклучувајќи ги и поврзаните лица	14,4%	6 (1)
Кредитен и девизен шок		
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 50% и депрецијација на курсот на денарот за 20%	12,4%	7 (4)
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 80% и депрецијација на курсот на денарот за 30%	9,1%	7 (6)
Премин на по 10% од "А" и "Б" кон "В" "Г" и "Д", каде подеднакво се распоредува и депрецијација на курсот на денарот за 30%	8,7%	6 (5)
Апрецијација на вредноста на денарот за 20%	17,3%	7 (0)
Кредитен и каматен шок		
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.	9,2%	7 (6)
Кредитен, девизен и каматен шок		
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 50%, депрецијација на курсот на денарот за 20% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 процентни поени	12,5%	7 (2)
Зголемување на „В“, „Г“ и „Д“ за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.	9,2%	7 (6)
Стапка на адекватност на капиталот пред симулација: 17,3%		
Број на банки со адекватност на капиталот пред симулација под адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред симулација: 7		
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.		

6. Профитабилност

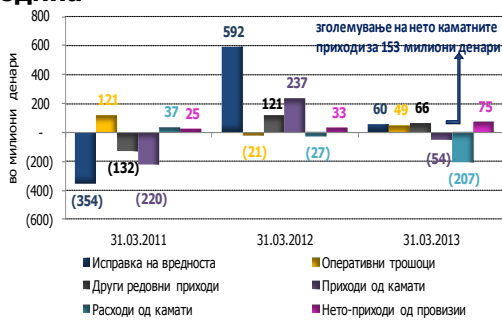
Во првите три месеци од 2013 година, македонскиот банкарски систем прикажа вкупен негативен финансиски резултат од 42 милиона денари. Но, во споредба со истиот период минатата година, загубата е помала за 187,9 милиони денари. Бројот на банки коишто остварија негативен финансиски резултат се намали од девет на седум⁵⁰ при што нивното учество во вкупната

⁵⁰ Една банка оствари добивка, а една банка што работеше со загуба се присоедини кон друга банка.

актива од 34,3% на 31.3.2012 година се намали на 31,7% на 31.3.2013 година. Основни фактори за намалената загуба се порастот на вкупните редовни приходи и забавениот раст на нето-исправката на вредноста и на оперативните трошоци. И покрај позитивните трендови, исправката на вредноста и оперативните трошоци ги надминуваат вкупните приходи и поради нив банките прикажуваат мала загуба. Веќе во април 2013 година, банкарскиот систем во Република Македонија прикажа вкупен позитивен финансиски резултат, којшто заклучно со јуни 2013 година, достигна износ од 351,4 милиони денари.

Графикон бр. 62 Апсолутна промена на главните приходи и расходи, во однос на истиот период претходната година

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

6.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем

Во првиот квартал на 2013 година, **вкупните приходи на банките** (вкупни редовни приходи⁵¹ и вонредни приходи) пораснаа за 294,5 милиони денари, односно за 7,3%. Порастот на вкупните приходи на банките се темели на зголемувањето на речиси сите приходни компоненти, со исклучок на намалувањето на вонредните приходи коишто имаат занемарливо учество во структурата на вкупните приходи (анекс бр. 3). Нето каматниот приход се зголеми за 152,9 милиони денари, односно за 5,7%, како резултат на намалувањето на расходите од камати коешто е посилено од намалувањето на приходите од камати, на годишна основа. Растот на нето-приходите од провизии и надоместоци од 75,4 милиони денари (или 8,8%) придонесе со 25,6% за растот на вкупните приходи. Зголемувањето на останатите редовни приходи⁵² (за 66,2 милиона денари, или 14,0%) произлезе од зголемувањето на нето-приходите од курсни разлики, ослободувањето на посебната резерва за вонбилансна изложеност и зголемените приходи по други основи.

Графикон бр. 63 Структура на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во **структурата на вкупните приходи** во текот на првите три месеци на

⁵¹ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, нето-добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капитални добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето на резервирањата за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи и приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања).

⁵² Останатите редовни приходи придонесоа за зголемувањето на вкупните приходи на банките со 22,5%.

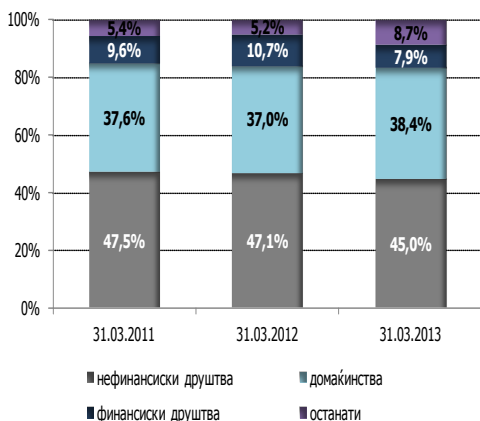

годината не се забележани позначителни промени. Сè уште најголемо учество од 66% има нето каматниот приход, којшто за растот на вкупните приходи имаше најзначителен придонес од 51,9%.

Во првиот квартал од годината, приходите од камати се намалија за 53,6 милиони денари, или за 1,1%, пред сè како резултат на посилното намалување на приходите од камати на нефинансиските и финансиските друштва. Каматниот приход од **нефинансиските друштва** се намали за 134,7 милиони денари, или за 5,9% што се должи на забавениот кредитен раст на банките кон секторот „претпријатија“, паралелно со зголемувањето на нефункционалните кредити на кои не се признава каматен приход, како и поради надолниот тренд на активните каматни стапки. Приходите од камати од **финансиските друштва** бележат пад за 137,3 милиони денари (или за 26,6%), што пред сè се должи на намаленото вложување на банките во благајнички записи и намалената каматна стапка на овој инструмент⁵³.

Наспроти нив, каматните приходи од **домаќинствата** се зголемија за 39,7 милиони денари, или за 2,2% што соодветствува со умерено зголемената кредитна активност кон овој сектор. Сепак, најзначителен придонес за растот на приходите од камати имаше **каматниот приход од останати субјекти**, којшто главно произлегува од вложувањата во државни записи. Овие приходи остварија годишен раст од 164,3 милиони денари, односно за 65,5%, што се должи на зголемениот интерес за запишување државни записи⁵⁴. Овие движења условија каматните приходи од останати субјекти и домаќинства

Графикон бр. 64 Секторска структура на приходите од камати

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

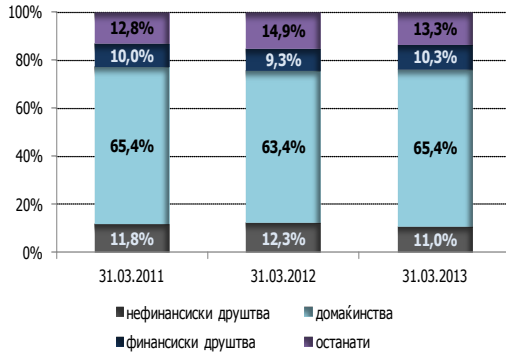
⁵³ На 31.3.2012 година, вложувањата на банките во благајнички записи изнесуваа 40.416 милиони денари по каматна стапка од 4,0%. На 31.3.2013 година, вложувањата на банките во овој инструмент се сведе на 23.998 милиони денари по каматна стапка од 3,42%.

⁵⁴ Каматниот приход од вложувања во државни записи е вклучен во категоријата „каматен приход од останати субјекти“ којшто во првите три месеци од 2013 година се зголеми за 133,5 милиони денари, односно за 79,0%. На 31.3.2012 година, износот на државни записи изнесуваше 14.658 милиони денари, а на 31.3.2013 година се дуплира и изнесува 30.740 милиони денари.

да го зголемат нивното учество во секторската структура на приходите од камати.

Графикон бр. 65 Секторска структура на вкупните расходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Придонес кон зголемување на нето каматниот приход имаше и намалувањето на **каматните расходи** за 206,5 милиони денари, односно за 9,2%, што се должи на намалувањето на расходите од камати од сите сектори. Најголем придонес од 43,8% имаа каматните расходи од секторот „домаќинства“, коишто на годишна основа се намалија за 90,4 милиони денари, или за 6,3%, што се должи на пониските каматни стапки на депозитите, во споредба со март 2012 година, и покрај порастот на депозитите на домаќинствата⁵⁵. Дополнителен придонес кон намалувањето на каматните расходи на банките имаа и каматните расходи кон останатите субјекти, коишто се намалија за 63,5 милиони денари (или за 18,9%)⁵⁶, како и на нефинансиските друштва (за 52,5 милиони денари или за 18,9%). Намалувањето на каматните расходи од нефинансиските друштва произлегува од намалените депозити од претпријатијата и намалените каматни стапки.

Графикон бр. 66 Користење на вкупните приходи

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголемиот дел од вкупните приходи на банките се троши за покривање на оперативните трошоци⁵⁷ и на исправката на вредноста. Во споредба со првите три месеци од 2012 година се забележува намалување на нивното учество во вкупните приходи на банките за 3,2 и 1,4 процентни поени, соодветно.

Оперативните трошоци на банките се зголемија за 49,2 милиона денари (1,9%), при што најголем пораст од 68,1 милион денари, или 44,1%, има кај групата останати

⁵⁵ Од нив, најзабележително е намалувањето на каматните расходи за краткорочно и долгорочно орочените денарски депозити каде што е забележан и најголем пад на каматните стапки од 1,2 и 1,0 процентни поени, соодветно.

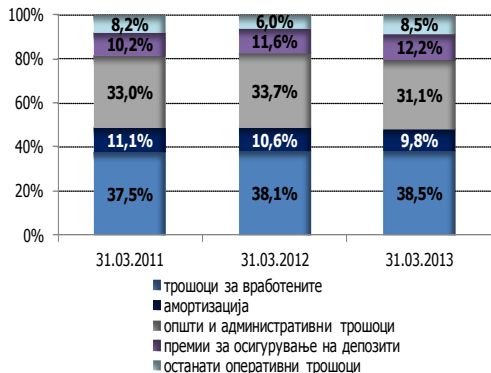
⁵⁶ Најголем дел произлегува од намалувањето на расходите за камата на нерезидентите, и тоа пред сè за нерезидентите - финансиски друштва.

⁵⁷ Оперативните трошоци ги опфаќаат: трошоците за вработени, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување депозити и останатите расходи, освен вонредните расходи.

Графикон бр. 67 Структура на оперативните трошоци

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 68 Влијание на исправката на вредноста врз висината на добивката

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

оперативни трошоци⁵⁸. Поизразено годишно зголемување од 28,3 милиони денари (2,9%) има и кај трошоците за вработените, како и кај премиите за осигурување депозити (22,0 милиони денари или за 7,4%), што соодветствува со годишниот раст на депозитите на банките. Во рамки на оперативните трошоци на банките, позначително намалување од 50,9 милиони денари (5,8%) има кај општите и административните трошоци.

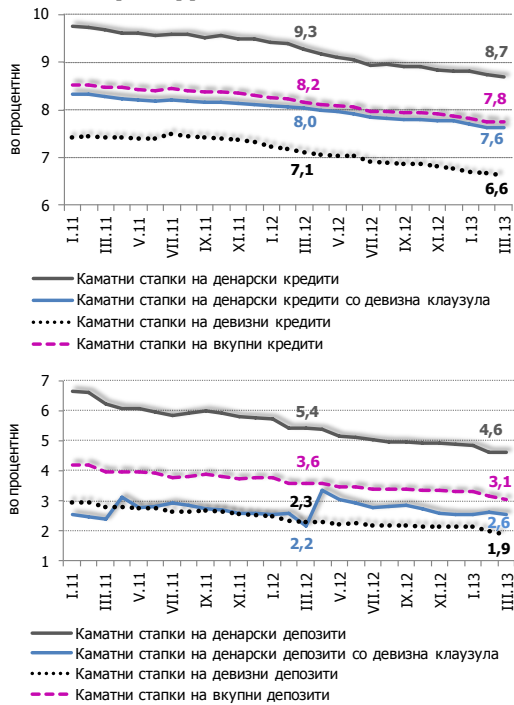
Исправката на вредноста претставува значаен фактор за остварениот негативен финансиски резултат на банките. На ниво на целиот банкарски систем, нето-исправката на вредноста забележа забавен раст (за 60 милиони денари, или за 3,6%) и во целост се должи на зголемувањето на исправката на вредноста на нефинансиските средства⁵⁹.

За споредба, во истиот период минатата година нето-исправката на вредноста за финансиските и нефинансиските средства забележа раст од 592,2 милиона денари (или за 54,8%). Нето-исправката на вредноста на финансиските средства на годишно ниво се намали за 48,3 милиони денари (3,0%). Доколку се анализира износот на добивката пред издвојувањето на исправката на вредноста за финансиските и нефинансиските средства, тогаш таа би изнесувала 1.692 милиона денари, или за 247,9 милиони денари (17,2%) повеќе од добивката пред исправката на вредноста во истиот период минатата година.

⁵⁸ Останатите оперативни трошоци вклучуваат: посебна резерва за вонбилансна изложеност, останати резервирања и расходи по други основи (трошоци од минати години, даноци и придонеси од приход, трошоци за парични казни, такси и судски решенија и други трошоци). Растот на овие трошоци во најголем дел произлегува од дополнителните резервирања за потенцијалните обврски врз основа на судски спорови кај една банка и зголемени расходи по други основи кај две банки во земјата.

⁵⁹ На крајот на првиот квартал од 2013 година, исправката на вредноста на нефинансиските средства достигна 158 милиони денари и на годишна основа се зголеми за 108,4 милиони денари, или за 2,2 пати. Зголемувањето на овој вид исправка на вредноста главно е резултат на донесената Одлука за измени и дополнувања на Одлуката за сметководствениот и регулаторниот третман на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/2012) во јуни 2012 година, според која банките се должни во билансот на успех да признаат загуба за оштетување на средствата преземени до 1.1.2010 година во висина од најмалку 20% од нивната вредност (според точно утврдени правила во споменатата одлука) најдоцна до 1.1.2013 година.

Графикон бр. 69 Активни (горе) и пасивни (долу) каматни стапки

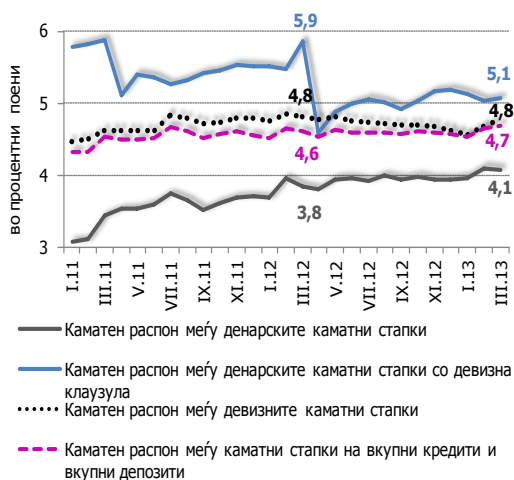

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

6.2. Движење на каматните стапки и каматниот распон

Трендот на постепено намалување на активните и пасивните каматни стапки, продолжи и во текот на првото тримесечје на 2013 година, во услови на намалување на основната каматна стапка на Народната банка и на ЕУРИБОР. Најголемо намалување на каматните стапки е забележано кај денарските кредити и депозити.

Графикон бр. 70 Каматен распон, по валута

Во пресметките не се опфатени кредитите врз основа на негативни салда и кредитни картички.

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Како резултат на позасиленото намалување на пасивните во однос на активните денарски каматни стапки, дојде до зголемување на каматниот распон помеѓу каматите на кредитите и депозитите во денари, додека каматниот распон помеѓу каматите на кредитите и депозитите во денари со девизна клаузула се намали. Каматниот распон меѓу девизните каматни стапки е непроменет. Во согласност со ваквите промени на каматните распони, во март 2013 година дојде до доближување на каматните распони, и тоа најмногу на тие во девизи и денари со девизна клаузула.

6.3. Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банките

Намалената загуба на банките во првиот квартал од 2013 година услови да се стеснат негативните вредности на **стапките на поврат на активата (РОАА) и на капиталот (РОАЕ)**. Иако е сè уште негативна, подобрување се забележува и кај профитната маргина⁶⁰ на банкарскиот сектор.

За покривање на исправката на вредноста за финансиските и нефинансиските средства се трошат 60,7% од нето каматниот приход, што е нешто помалку во споредба со претходната година. Подобрување на овој показател се забележува кај групата големи и средни банки, додека кај групата мали банки има влошување.

Табела бр. 9 Показатели за профитабилноста и ефикасноста во работењето на банкарскиот систем

Показатели	Банкарски систем	
	31.03.2012	31.03.2013
Стапка на поврат на просечната актива (РОАА)	-0,3%	-0,05%
Стапка на поврат на просечниот капитал (РОАЕ)	-2,5%	-0,4%
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	64,1%	60,9%
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	70,6%	66,4%
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	24,4%	23,4%
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	38,1%	38,5%
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	62,0%	60,7%
Нето каматен приход /Просечна актива	3,2%	3,2%
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	67,0%	66,0%
Нето каматен приход /Некаматни расходи	94,9%	99,4%
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	33,0%	39,5%
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	-5,7%	-1,0%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Подобрување има и кај оперативната ефикасност, со исклучок кај групата средни банки (анекс бр. 35). И останатите показатели за соодносот помеѓу одделните видови трошоци и вкупните редовни приходи бележат подобрување во споредба со истиот период од претходната година, а каматната маргина е непроменета.

⁶⁰ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

АНЕКСИ